

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV:
Mozunk mesél gazdaságunkba
helye arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 "
Negyed évre	5 "

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzandók.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vess fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

Az e lapokban foglalt cikkekért minden utánnomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TELEFON: József 40-66.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. Ix. —	769
Gazdasági levelek. — Szász Ferencz. — Horváth János	770
Egy vízmelegítő- és fűtőkazánról. — Klaszner Üdön	772
A művelési növények termeléseinek aránya egymáshoz.	
Tóth Lajos	773
A trágyák alászfátásának mélységéről. — Bászai Elek	773
A berlini botanikai múzeum. — Dr. Keller Oszkár	774
Könyvismertetés	774
Kérdések és feleletek	775
Kérdések: Csávázott buza felhasználása. F. M. — Rozsaratás géppel. Sz. F. — Comfrey művelése. I. M. — Traktor-keréknyom. K. A.	
Feleletek: Melyik a legjobb egyes eke? Szűcs János. — Koroshere legelőre vagy rétre. Szűcs János. — Egres szaporítása. Balogh Bálint. — Hogyan kell fizetni a mustfogyasztási adót? Sz. G.	
Aprók	776
Hírek	776

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet egy képe. — Követelés az ön-
álló vámterület áttérésre. — A kivándorlási vissza-
élések ellen. — A baromfi-kereskedelem legújabb
követelése.)

Hogy miképpen fest egyes helyeken a gazda-
sági helyzet, arról e sorok számoljanak el. He-
vyes helyéből, az ország egyik legkiválóbb gaz-
dájától valók.

»Olyat is meg kellett érnem, mint még meg
sem álmodhattam, hogy én, ki őszi vetéseimet
51 év óta trágyázott fekete ugarba tettem, el ne
birjak vetni. S az idén lehetetlen ez. Most kell a
jó megugarolva és forgatva volt földeimet újból
ugarolni és sokkal nehezebben, mint a tavaszi
ugarolás tehető volt. A nyári vízőzőnők össze-
folyasztották ugy a földet, hogy a táblákon egy
diónyi rögecske sem látszik; sima a fölülete,
mint az asphalté és cementkeménységű, de 2
ujjnyira már sár. És így oly hasábos a szántás,
hogy a nehéz Howard-boronák nyoma sem lát-
szik meg. Ergo vetni lehetetlen. A télen szét-
szívja a fagy (ha?) és tavaszkor bevetem tavaszi
buzával.

A kisgazdák még most szántják a kukoricza-
földet, mert ők elég rosszul, de ebbe vetnek, de
milyen a munkájuk? Csupa szalonna. Mondog-
tatják is: »Eszteendőre lehetetlen, hogy jó bu-
zánk lehessen.« Jövőre drága buzát jósolok. Így
is lesz, mert a rög, hant alatt nincsen élet! Az
idei rettenetes esőzés a mi iszonyuan kötött fe-
kete agyagföldrünket vétképp elrontotta. A lan-
kás ugaraimon oly mély barázdákat mosott, hogy
az altalaj (agyagos márga) maradt meg csak.

Egyik ugaromra 250 szekérrel hordattam a ba-
rázdákba visszahordott földet, de a hiány még-
egyszer ennyinél is több, de azt talán már csak
a Tiszában találhatnám meg, mert azt a vízőzőn
magával vitte. A helyett hogy árpa, zab stb. ta-
vaszi alá szánhatnák, az elkészítve állott ugarai-
ban kell igáimnak kinlódniok. Szörnyű bajokat
okozott a tömérdék eső.

Ki gondolhatta volna azt is meg, hogy a szá-
razon asztagba rakott termények a kazlakban
fognak elromlani, míg kicsépelhetők lesznek.
Nekem 350 q buzám romlott el a kazlakban.
Szénavágó és szekerezéssel bontottuk meg a
kazlak tetejét, oldalait, úgy összecsiszáztuk, mint
a bunda szőre. A zab csomóim július 26—
szeptember 18-áig voltak a tarlón. Odanőttek a
földhöz és midőn végre hordhattuk, 6 ökor csak
5 csomót birt partról le a tanyába bevonszolni,
mert malomkővé ragadtak a szekerek kerekei!
Minden csomóból 5—6 kéve elpusztult. Ott tur-
káltak bennük a disznók.

Ily barbár idő talán 50 év múlva sem lesz. Ne
is adja Isten. Az ellenségemnek se kívánok ily
nyarat. 1863-ban a roppant szárazságot azzal
okadatolták meg a természet buvárai: hogy el-
pusztultak az erdők! Azóta pedig még több
pusztult el, mint 1863-ig és még is megölt a sok
eső az idén. Tehát csalódtak suppositiójukban
szegények. Pedig állításaikat elhittük volt.

A termények árai nevetségesen alacsonyok;
alászállott a marhák ára és csak a napszámos
bére nem. Ma is még 2 korona. Ily magas bére-
ket a középbirtokos meg nem bír. Ezeknek el
kell adni birtokukat. És még ily nagy napszám
mellett sincsen elég munkás, mert Pestre men-
nek, a hol ennél is nagyobb napszámot kapnak.
Innen 250 ember dolgozik Pesten, a hol állító-
túl 50 ezer ember munka nélkül majd éhen
hal, mint az az ujságokban olvashatók. Hát miért
nem mennek ők bontásokhoz és építkezések-
hez? Miért hagyják beözönlenni a falusiakat?
Vagy talán a munkanélküli gyári munkások és
mesterembereknek derogál csákányt venni a ke-
zükhöz? Hja! de az éhes ember ne válogasson,
hanem fogjon hozzá bármilyen munkához. Hisz!
a mezei munkás is mást dolgozik itthon, de mert
többet akar keresni, tehát bont és maltart meg
téglat hord Pestre.

A »Gazdaszövetség« a gyáriparosok szövetsé-
gének Vas Ferencz előadása kapcsán elfoglalt
azon álláspontjával, hogy a magyar gyáripar fej-
lődése, fizetés és kereskedelmi mérlegünk javu-
lása csak az áttéréstől az önálló vámterületre
várható, az önálló vámterületre pedig 20 évre
kiterjedő átmenettel kell áttérnünk, mely idő
alatt Magyarország a gyártmánya, Ausztria ped-
g a mezőgazdasági cikkek egy-egy csoportjának
fokozatosan állítaná fel a közbenső vámsorom-
pót. Megelégedéssel látja ezért, hogy gyárosaink

felhagytak a törhetetlen és agrárellenes szövet-
kezéssel Ausztriával, mely a mezőgazdasági
vámvedelmünk egyoldalú megtörésére irányult
és ismét visszatértek a vámterületi különválás
eszméjéhez. A vámterületi különválás a magyar
gazdának is rokonszenvesebb, mint oly vám-
közösség, melyben a földmivelő Magyarország
érdekei nincsenek megvédve. A gyárosok állás-
foglalása után a magyar agráriusok bizonyára
nagyobb hatással szögezhetik Ausztria mellé-
nek az önálló vámterület fegyverét, míg az osztrá-
kok nem méltányolják mezőgazdasági érdekei-
ket a vámtárgyalásoknál.

Az OMGE közgazdasági szakosztályi ülésén
Buday Barna, mint előadó kifejtette az észak-
atlanti kartelljével, az úgynevezett Poolal kötött
szerződés hibáit. A szerződés ideje alatt a ki-
vándorlók száma jelentékenyen emelkedett, ugy,
hogy 1912-ben felülhaladta számuk a száznegye-
venczet. Ebből több mint hetvenezen utlevél
nélkül távoztak s ezeknek 90 százalékát a ma-
gyar állammal szerződéses viszonyban álló Pool
társaság szállította ki. Az idáig ismertett stat-
isztikai adatok szerint 1913-ban a kivándorlók
száma még jobban emelkedni fog, noha a múlt
év december hónapjától kezdve a hádkötelesek
nem kaptak kivándorlási engedélyt. Megállapít-
ható a Poolról a hivatalos jelentések alapján,
hogy a törvény által tilalmazott szállítási ügyle-
tekkel is foglalkozott s a katonakötelesek ki-
csempészésével a honvédelmi érdekeket is rend-
kívül károsította. Mindezeknél fogva az Országos
Magyar Gazdasági Egyesület haladéktalanul kö-
veteli a Pool szerződés felbontását, a mely kü-
lönben is az élő törvénybe ütközik. Az újabb
fejlemények lehetővé teszik, hogy a Pool társa-
sággal kivándorlási politikánk szempontjából
kedvezőbb alakban szabályozzuk a szállítási en-
gedély kérdését. Köztudomásu ugyanis, hogy az
osztrák kormány az általa engedélyezett Cana-
dian Pacific visszaéléseinek földerítése nyomán
szigorúbb kivándorlási törvényt, melylyel a véd-
kötelesek kivándorlását korlátozza. És csak olyan
hajózási társaságoknak ad engedélyt, melyek az
osztrák hatóság ellenőrzésének alávetik magu-
kat. Ez a rendszabály a Pool társaságra is vo-
natkozni fog. És a mint a Pool az osztrák kor-
mányzat ellenőrzését elfogadja, a magyar bel-
ügyi kormány ellenőrzési jogát is el kell fogad-
nia. Ha mégis vonakodnék megtenni, most már
módunkban fog állani a védekezés ellene.
Bizton remélhetjük, hogy Ausztria a haderő vé-
delme szempontjából nem fogja megengedni a
jövőben, hogy utlevél nélkül katonaköteles ma-
gyar állampolgárok az osztrák területen átvon-
ulhassanak. A mint pedig lehetővé válik az
osztrák határon átlépő kivándorlók ellenőrzése,
abba a helyzetbe jutunk, hogy a kivándorlási
törvény tilalmát végrehajthatjuk s elejét vehet-

Bakteriumos egérirtás!!

Az erősen terjedő egérjárás pusztításai ellen legegyszerűbben és legbiztosabban úgy védekezünk, ha az egerek között ragadós nyavalyát terjesztünk a

LÖFFLER-FÉLE EGÉRIRTÓ

kulturával. Ez a készítmény természetes tenyésztési eljárással készül a poczkok ellen rendkívül hatékonyá van

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE, Budapest, V., Alkotmány-u. 29.

téve. Az egerek a csalétket felfalják, egértífuszba esnek, mely állatról-állatra terjed és néhány nap alatt elhullanak.

== AZ IRTÁSI MŰVELET OLCSÓ ÉS EGYSZERŰ. ==

NEM MÉRGES, CSAKIS AZ EGERT BÁNTJA!

== MINDENFELÉ BEVÁLT! ==

jük az embercsempészetnek. A mindvégig nagy figyelemmel hallgatott előadás után Buday Barna határozati javaslatot terjesztett a szakosztály elé.

»Kivánja, hogy intézzen fölterjesztést az OMGE a kormányhoz, melyben kérje legelőbb a Pool szerződés haladéktalan felmondását és azt, hogy a jövőben a kivándorlók szállítására csak olyan társaságoknak adjon engedélyt, a melyek egész üzletkörükre nézve alávetik magukat a magyar törvényeknek és külföldi kikötőállomásainkon is elfogadják az ellenőrzést. Fontos még a határozati javaslatban kifejtett azon óhajtás, hogy a magyar kormány kössön egyezményt az osztrák kormányval a jogosulatlan kivándorlók feltartóztatása és visszautasítása iránt.« A határozati javaslatot nagy tetszéssel egyhangulag elfogadták.

Szívvel örvendünk, hogy az OMGE, mint hivatalos lapja a »Köztelek« e kérdést az utóbbi időben tüzetesen tárgyalta és felszinen tartja, miként mi már évekkal ezelőtt reámutattunk a hajózási társulatok visszaéléseikre. De t. kérjük, hogy ne csak az északamerika felé irányuló kivándorlás visszaéléseire fektetessék a súly, hanem van egy második épp oly nagy veszedelem s ez a német hajózási társulatoknak Argentina felé irányuló törekvése, mely az Unio megszorgított bevándorlási törvényének egyik folyamánya, a hol véreink semmiféle védelemben nem részesülnek s teljesen ki vannak szolgáltatva a farmereknek, dacára a mezőgazdasági munkának ígértetett, néha 20 koronás napszámának, mely a csalogatás madaraként szerepel.

Alkalmunk volt több ízben a bevételi jegyek abszurditásáról írni, Most egy újabb vámáttörési akció indult meg, még pedig a baromfi-kereskedők részéről. kik azzal fordulnak a BOE-hoz, hogy pártolja azon akciójukat, mely oda irányul, hogy a baromfi-behozatali vám töröltesék el. Csodálkozunk azon, hogy a BOE, mint tenyésztő, tehát a földművelést istápoló, mondjuk agrárius egyesület, nem lépett tel erősen ezen merénylet ellen. Pártolásra méltónak lett az előadó által az ügy kezelve s ha nem akad egy tenyésztő, a ki tiltakozik ellene, úgy talán még az sem történik meg, hogy a napirendről az ügy nem vetetik le. Hogyne, hiszen a BOE-ban benn ül a választmányban egy csomó érdekelt fél, kereskedők, a kik mindenáron a maguk zsebeit pártolják. Nem elég nekik a potom bevásárlási ár, mely az állattartót és tenyésztőt kiuzsorázza, nem elég a busás szállítási refakciák utáni jövedelem, most a védővámok áttörésére törekednek. Jó lesz ezen ügyet nem elaltatni, hanem erősen az ilyen képtelen követelések ellen fellépni. Ajánljuk ezt a »Gazdaszövetség« és a földművelést védő vámpolitikai központ szives figyelmébe. A baromfitenyésztés, ha már számottevő közgazdasági tényező, azt meg is kell védeni. —ix.

Gazdasági levelek.

Irta: Szász Ferenc.

Pusztakamarás, 1913. nov. 9.

Az időjárás s ezzel együtt a gazdálkodás nagyon gyakran előre kiszámíthatatlan, úgy fordul a gazdaember dolga az időknek járása szerint, hogy egyik-másik terve megváltozik. Itt van például az idényi időjárás. A szokatlanul esős nyarat egy gyönyörűsége szép ős váltotta fel. 7 hétig még felleget sem láttunk az égen. Örült is mindenki, mert ha keveset is, de

legalább jól beért tengerit szedhetett, a tavalyinál sokkal jobb bort szüretelt, sok és mesés jó sarjut gyűjthetett és az őszi vetések alá való talajmunkák is oly jól indultak, hogy sokan mondogatták: »Bár ne esne karácsonyig.« Azonban jöttek a nagy »őszi« melegek s ez mig a természet rendjében valóságos forradalmat idézett elő, mert a gyümölcsfák elkezdtek újra virágozni, a pásztor gyerekek meg egész bokrétaikat szedték erdei és mezei számóczából, addig a gazdaembernek kezdtek barázdákat szántani homlokára, mert elvetett vetései nem fejlődtek kellő mértékben, sőt nagy része egyáltalában meg sem indult, de ez csak a kisebb baj volt. A nagyobb baj az lett a nagy melegek nyomán, hogy a felszántott ugarak elboronálása nagyon nehéz lett, a felszántatlanok pedig nagyon sok esetben kidobták az ekét s ugyszólva megállottak az őszi talaj előkészítő munkák, mindaddig, míg lekerültek egyes tengeri- és maglóher táblák, hol aránylag még legjobban ment a szántás, vetés. A kinek módjában volt, minden rendelkezésére álló eszközzel — ha nagy áldozattal is — szántani és vetni, annak most jó dolga van, mert *tegnap reggel óta szakad az eső*. Éppen ma reggel voltam kinn megnézni 2 db még ez ideig vetetlen táblánkat, mindkettő fekete ugar volt. Juniusban megugaroltuk ugyszólván folytonos esőben, tehát elképzelhetni, milyen gyalázatos munka volt, aztán jöttek szebb napok is esőkkel váltakozva, de bizony az ugar csak nem akart érni, nem lehetett elboronálni s azután újra szántani, mint felénk mondják »megkeverni.« Közben kizöldültek a táblák, eltaraczkosodtak, az idő telt, próbáltuk mi boronálni, tárcsázni, szántani, de oly nehezen ment minden munka, hogy igen lecsigáztuk volna ökreinket, lovainkat egyaránt, miért is nekiállítottuk az uradalomban őszi mélyítő szántás végzésére *bérbe* vett gőzeket s aztán a 2 jó Fowler-masina boronálással kombinálva 6" mélyen elvégezte derekasan a maga dolgát; de bizony nem úgy, hogy vetni lehetett volna, mert vetődtek fel olyan hantok, rögök, melyeken, kökeménységük miatt, nyomtalanul siklott tova a gőzekéhez csatolt hatalmas borona s még ez az elég jó eső sem lágyította meg annyira, hogy jól menjen a fogasolás, de azért elvetjük, ha lehet a héten, még pedig — sajnos — *kézzel*, mert van magház elég s annyi omlóssága lesz ezután az eső után mely immár 20 órája esik, a rögnek, hogy jól eltakarja a magot.

A kézi vetés a még bevetendő aránylag nagy területen megbocsátható, mert most már késő az idő, a napok pedig rövidek s időnyeres szempontjából kell mellőznünk a gépvetést, s éppen ezen eshetőségre számítva, a sortrágyázásról is lemondunk ezen táblákon, miért is kiszórtuk szántás előtt a szuperfoszfátot. Fordulhat úgy is az idő, hogy csak majd decemberben vethetünk s ebből is lehet jó buza, ha dolgozhat a *hó alatt*, de mivel erre számítani nem igen lehet, ez esetben tavaszi búzát vetünk őszi helyett, mert a decemberben vetett tavaszi buza jobban szokott sikerülni az ugyan akkor vetett őszinél.

A gőzeke *bérszántás* üzemeltetéseiről majd egy más alkalommal számolok be.

Megtörtént a szüret is, eredmény olasz rizlingből 20 hl.—17°, rajnai rizlingből — 8 hl.—19° must mind kataszteri holdanként. Egy régi (európai) vegyes »közver«, vagy rizling és sauvignon-táblán mindössze 3·9 hl. must lett, azt is csak egyik széle adta, a melyiket érettebben

kapta az október eleji több erős dér, a többi része *megrókásodott* s különben is annyira látszik már rajta a *filloxerapustítás*, hogy jövő héten kezdjük újra rigolirozni s a tavasszal ültetjük be *oltvánnyal* még pedig okulva az idej szomorú tapasztalaton korai érésű félével s e tekintetben viszonyaink között szürke barátira (rulandi) piros traminire s esetleg még fehér burgundira eshetik a választás. Az alany a megejtendő talajvizsgálatról függ, de valószínűleg Riparia portalis lesz, mert a föld fekete.

Gyümölcsöseinkben is megkezdődtek az őszi munkák. A nyári hernyófogó-öveket elégettük s ujakat tettünk, a faleveleket is elégettük, miután gondosan összegereblyéztük. Most ássuk a trágya-árkokat is félméter mélyen és ugyanolyan szélesen, a koronák kerületének megfelelően. Ezekbe jön a kikerült földdel gondosan összekevert baromfitrágya a fák nagyságának megfelelő mértékben.

Sertéseink kitünően gyarapodnak a makkon, jó szerencse ez a nagy makktermés ebben a szűkös világban.

Vetésre is szedettünk tölgymakkot faiskolánk részére és erdőujításra, kerül ebből *eladásra* is, csak vevő akadjon.

Egér sok van, különösen herésekben és balta-czimokban. Vetésekben nem igen látszik kártételük ez ideig. Azt hiszem, ez a jó eső egy kicsit rájleszt az egérhadra!

Irta: Horváth János.

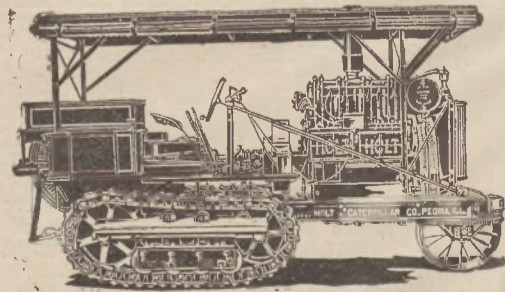
Ráczegres, 1913 november 12.

Elvetettünk, Istennek legyen hála — október utolsó napjára. Félttem, hogy az idén, e fejvesztett esztendőben sohasem fogunk ide érni. Mégis a 2000 hold őszi vetés elkészült a száj- és körömfájás előtt, a mit véletlenül egyszerre kaptak meg az ökreink is, a traktorunk is.

Az őszi vetés mikénti bemiveléséről szabadon más alkalommal, külön beszámolni, itt most csak annyit, hogy augusztus 28-án fogyott be a gabonatarakodás, augusztus 21-én a zabaratás. A kézi és igaerőt egész eddig állandóan lekötötte, foglalkoztatta a folytonos kepeszárogatás, átrakás, fölverés, gépre, kazalra takarodás. Bizony augusztus hó végére alig néhány tábla volt csak munkában az őszi vetések érdekében. De aztán annál szivesebben ment. A Hart Parnak jutott mindig a munka legnehezebbje, a grombája. És így az ettől megkimélt ökrállomány gyorsan is, jól is, jó erőben is nyomult utána. A lovastársaság pedig a vetőgépekben sietett és szorította az előzőit. Egy nap egy irányban egy tábla vetése elkészült. A szeptember közepe hideg esők nagy rémületet, kapkodást okoztak: itt a mult évi őszi! Hannibal ante portas! Nem is sikerültek az első vetések. A talajuk bekérgegt, levegőtelen, tevéketlen lett, a vetés befulladt. Aztán jött a nálunk 7 hetes szárazság, némi meleggel. A hirtelen kiszáradt talajok nehéz aczélos, szántása ismét csak a Traktornak jutott, az elbirt vele. A fogaterő pedig széghengerrel, tárcsással, fogással járt utána beérlelni segíteni a talajt. Még répa után is jókor sikerült a vetés. A dohánytábláról is lejött a kóró gyökerestől, ma már kél a buza benne; sőt egy táblát sikerült a mellette fekvő, juniusban kihordott szarvasokból betrágyázni és be is vetni, természetesen búzával. November 6-án megkaptuk — köszönettel — a szerk. által előírt 15 ^{mm} csapadékot, azóta elfogadható, normális a vetés képe.

A 7 hetes szárazság hátrányát így nem érez-

A CATERPILLAR a legmegbízhatóbb, leggazdaságosabb üzemű egyetlen traktor, mely tartós esőzés után, mélyen felázott talajon vagy laza futóhomokon, sőt lápföldeken, hol kerek traktor még csak megmozdulni sem tud, sőt ökör- vagy lófogát is csak sok bajjal vergődik át, fennakadás nélkül dolgozik. **A CATERPILLAR** egyaránt beválik szántásnál, tárcsásboronák, aratógépek vagy más munkaeszközök vontatásánál és fuvarozásánál. * * * * *

HOLT CATERPILLAR COMPANY VEZÉRKÉPVISELETE, Budapest, V., Hold-utca 15.

tük. A talajnedvességgel öntudatosan bánó talajmivelés hibátlan vetést és egyidejű, egyöntetű kelést eredményezett. A kikelt növénykéek inkább lefelé, a földben nőttek, utánna járván a folyton távolodó talajnedvességnek, tehát hatalmas gyökérzetet neveltek. A föld feletti zöld részek takarékosan bántak szintén a nedvességgel, nem soklevelű buja gyepet neveltek, hanem zömök, erős, egészséges fejlődést mutatnak. Vetést legeltetni ismét nem fogunk, de rettegni sem kell áprilisig, vajjon kikel-e a buzavetés, mint az elmúlt esztendőben.

Idáig minden évben rémünk a rovarkártétel, máig nincsen a vetésekben, bizonyosságul annak, hogy talajmivelés módosításával, kiterjesztésével talán sikeresen tudunk védekezni ellenük. Hogy a rovarkártétel mit tud jelenteni, szolgáljon tájékoztatásul csak egy táblánk, a melyen az elmúlt évben négyszeri vetést tett teljesen tönkre a rovarinvázió. Ennyit tájékoztatóul a vetésekről.

A tengeritemés a száraz, napos október kedvező hatása alatt beérett. Az állandóan selectált legkorábbi Jowa tengeri adott 430 m. hold átlagában első osztályú csöves termést 20 q-t, nem számítva a hibás, késő fejlődésű kiválogatást, a mi a május hóban 15-én, a legkésőbbben vetett táblában fölment 10%-ig. A tengeri tarlók bizony erősen gazosak, ezért nem is került egybe sem őszi gabona. Lehetetlen lett volna talaját tisztességesen bemüvelni. A tengeri általában ártalan. Falusi szatócsok veszik a cselédektől — adósaiktól — 5 korona körül 100 kg.-ként, csövesen, válogatva.

Répa termése különböző. Fajták és termőhely szerint 150—250 q adott m. holdanként. A substantia, a fehér takarm., cukor minősége jó. Nagy segítség lesz a teletetés alatt. A cukorrépa gazdaságok termése közepes. Nincs annyi, mint tavaly, de a kedvező őszi lehetővé tette a normális betakarodást. Sok búzát vetnek cukorrépa után, a mi bizony most már a hideg földben ismét késői vetés lesz.

A szőlőről jobb nem beszélni. A filloxerás homokokon úgy is csak tengődő, munkáshiány miatt eléggé nem ápolott szőlők csak átognak vannak. Rekonstrukcióra a mai pénztelen világban ki merne még gondolni is? A mai állapotuk pedig, az ideai kriminális tavaszi fagy és őszi jégverés után igazán keserves. A valamikor is fölületesen vagy szakszerűtlenül végzett telepítés így boszulja meg magát a késő utódokon. Az elhanyagolt szőlők munka-, főtartási-, ápolási-, pótlási-, anyagkiadásai fokozatosan magasabbak a jól kezelt szőlőkénél; a legkisebb casus azonnal csapásként jelentkezik és a hozamazzal aránytalanul leesik. Szóval a helyett, hogy mérelege aktiv lenne, még emészti a többi üzemágak hozadékát. Mentsen meg az Isten mindenkit lekoldusodott szőlők gondjának az átvételétől.

A csapadékos nyár daczára, nagy erőfeszítések árán sikerült a szőlőt peronoszpóra kár nélkül főtartani, a mely eredményt a bordói lével eszközölt permetezéseken kívül az egyidejűleg és ismételt alkalmazott Pulvazuro porozásoknak köszönünk. Ezzel azonnal az eső elálltával, csöppögő időben, hajnalonként délelőtt 10—11 óráig is megtartó erős harmatok, tehát a legintenzívebb fertőző veszély idején is sikerrel lehetett védekezni. A must jó is, kitűnő minőségű 20—23° a klosterneuburgi skálán, de a mennyisége elszomorító. A hol lett volna termés, ott leszűretelt eleve az áprilisi fagy és a szept. 18-iki orkán és jégverés. Kisebb parasztbirtokokosok föl is hagynak a szőlő kulturálásával, be sem kapálták már az idén. Igazuk is van. Szőlőt csak az

tartson, a ki úgy bánhat vele, akár a legprimább göbolymarhájjával. Annak ott lesz is sikere.

Aktuális fogalmak: traktor, — szuperfoszfát dupla vagy semmi és a járványos állatbetegségek. Szóljunk röviden mindegyikről. A traktorok galántai bemutatója óta sok szó esik a traktorokról. Többen beszélnek, mint veszik őket. Leginkább a gőzüzemű szántógépek területegységre vonatkoztatott egységáráival hasonlítják össze a traktorokat. Ez az összehasonlítás elméletben, a mennyire helyes lehet, a gyakorlatban kissé sánta. Az említett összehasonlítási bázis mellett nálunk Magyarországon ma még mint döntő fontosságú tényezőzt kell figyelembe venni azt a kérdést is: mi a rentabilisabb, a traktor üzemköltségeivel megterhelt szántási többlet, avagy annak teljes hiánya? A gőzüzemű gépek oly régen dolgoznak már előttünk és a traktor még csak oly rövid ideje, hogy a ki tudott és akart, már régen megvehette a maga gőzekéjét. A traktor nem konkurrens a gőzgépnek. Traktort az vesz, a ki bármely üzemgátló oknál fogva gőzgépet nem használhat. Ugy módosítanám tehát: a kérdés nem az, hogy gőzgépet vegyünk, vagy traktort, hanem, hogy kell-e traktort venni vagy nem? Ez szerintem az elfogultatlanság. A gőzgép még igen sokáig praktikusabb gép lesz ott, a hol a szükséges tüke, ember, czél és a kiszolgálás lehetősége adva van. A hol ezek hiányában a gőzgép nem exisztálhat, ide való a traktor, mert ott a gőzgép már nem, a traktor pedig mégis szánt. A traktor azonban a helyi viszonyoknak megfelelően választassék meg különben czélt tévesztett. A traktor czélja szerintem nemcsak, hogy árkot ugorjon, pocsolját megusson, ágaskodjon, hanem inkább, hogy szántson legalább olyan 8" mélyen és egyenletesen, mint az igásökör és hogy tarlón, kepék között naponta 50—60 m. holdat fölterásson jobban, mint az igásökör.

Még azt legyen szabad e gondolatmenethez hozzáfűzni, hogy a traktor az igásökörnek sem konkurrens, hanem inkább segítőtársa. A traktor nem ökröket van hivatva helyettesíteni, nem az a czélja, hogy alkalmat adjon az ökrállomány kevesítésére, dehog; hanem igen is az a czélja, hogy a rendes igásfogatok szolgáltatata rendes munkamennyiségen fölül munkatöbbletet szolgáltatson, megkímélje az állatállományt az évenként ismétlődő elevenen megnyuzástól, agyonhajszolástól és a legterhesebb munkáktól. Ezen munkatöbblet által, mindegyik az idejében, jókor és jól elvégezhető, ökrhusban és abrakbani takarékoságra segít a traktor ott is, a hol a gőzgép erre bármely oknál fogva nem segíthet rá. Ha van traktor, elérhető ez előnyök, ha nincsen, elveszték; akárcsak rám nézve egy Rotschild hagyaték. A traktortól azonban méltán megkivánjuk, hogy szántani igen is tudjon és pedig nemcsak Galántán, hanem minálunk is. Ha egy kis barázdába, mélyedésbe ér, ott ne akarjon minden egyes esetben stációt tartani, szántson akkor is, ha nem olyan absolute vízszintes is a tábla, mint a rajzlap, a melyen született. Ha egy kis emelkedés akad is néha a táblában, azért csak szántson a traktor, hegyre mászatni úgy sem akarom sem én, sem más. Ha egy kis homokot talál a traktor, azért mindjárt ne ássa el magát, ne bujjon a föld alá szégyenletében; inkább csak szántsa meg szépen. Ha pedig mégis megáll a traktor, akkor kérem szépen, ne a jó Istent és annak minden szentjeit vegye a gépész ur először is elő, hanem a srófhuzót, meg a francia kulesót. Traktorhoz, remontához értsen, a ki hozzányúl; de az is, a ki azt választotta kenyérkereső hivatásának.

Ezt hívják mind együttvéve alkalmazkodásnak a helyi viszonyokhoz minden újításnál, traktorválasztásnál is.

A traktorunk most megállott, javítást igényel, beteg, akár száj- és körömfájós ökreink. Talán szimpáthia. De eddig megszántott 1.00 magyar holdat. Ha lezárjuk az évet s időm engedi szivesen szolgállok fix számadatokkal. Nem vagyok mániákusa a traktornak, csak a haladásnak, a sikernek, hadd beszéljenek a számok

A szuperfoszfát karöltve jár a többtermelés kérdésével. Ha fontos életszükséglet ez, beszélünk kell arról is, mert úgy látszik elválaszthatatlanok. A mi többtermelésünk leginkább buzában és cukorrépában kulminál. A rozsrá meg nem igen jut, a tavasziaktól, különösen a zabtól pedig még sajnáljuk a szuperfoszfátot. Pedig de jó az a kis többtermés, ha van! Most az a legújabb kérdés, mennyi a rentabilis legkisebb és legnagyobb adag a szuperfoszfátból. A minimális adagot propagálja a kombinált vetőgépek mellett kardoskodó irodalom, a maximális adagot pedig egy szerencsés gazdaság, a hol ugylátszik minden meg van, csak a foszfor hiányzik a talajból nagyon. Most az a kérdés, kinek van igaza a két szélsőség közül? Hát Istenem — mind egyiknek. Az én egyszerű pusztai fölfogásom azt diktálja, hogy mindegyiknek igaza van, a mennyiben siker járt a dolguk nyomán. A visszafelé sült kísérletről ugylis hallgatni szoktak a magyarok; pedig kár, — negatív kísérleten épül föl a pozitív, az legalább is annyit tanít, mint ez, csak legyen, a kit tanithasson. Vetközzük le az álszemérmeket, beszéljünk a sikertelen kísérletekről, mindről, hamarabb okosak leszünk mind. Engedelmeükkel elmondom legközelebb egyszer idei szuperfoszfátos kísérleteinket, érdekes számok fognak beleszólni az idei év vitájába. Majd azokból kitűnik, hogy hiba egy kártyára tenni föl mindent. Nemcsak a szuperfoszfát a termés-képző tényező, hanem a többi is mind. Tehát azon is, de nem csak azon fordul meg minden. Dehog. Vének volna úgy venni meg a siker titkát pénzen, esetleg szuperfoszfátért kiadott dupla és háromszoros pénzen, a mikor azt esetleg bizonyos részben magunk is megcsinálhatjuk az egyéb termelési tényezők érvényre juttatásával. Ez legyen a princípium. Ugyanazon viszonyok között a szuperfoszfát mérvének alkalmazásáról, csak otthon alkothat tiszta képet mindenki magának, igen is, nagyobb területeken végzett és állandó kísérletezéssel. A szuperfoszfát alkalmazásának egészen »homeopathikusan« lefokozott adagjai csak már az évek hosszú során foszforral telített talajokon lehetnek életképesek, vagy a foszfor érvényesülésére különösen kedvező körülmények között, mint az idei év volt. De általánosítani mint elvet, hogy féltrágya és duplatermés, még mint a vetőgépgyárak reklámját is egészségtelennek tartom. Mert több ellenséget nevel a műtrágyázó elvének, mint barátot. Sokan lesznek, a kik kapnak rajta és sietnek félreérteni. A dupla műtrágyázás részére elő kell a talajt készíteni, vizét raktározni, nitrogénben gazdagítani, akkor, csapadékos évben, adni fog kivételes eredményeket is; tehát a többi tényezővel együttesen. Addig, a mig ez bebizonyul, részemről M. T.-nak a köztelekbeli cikkéhez csatlakozom, hogy legjobb a két jó együtt. Egyébként korrekt talajon adnék ha tudnék mindig, így adok, a hol tudok egy rendes adag szupert szórva, majd annak felét, háromnegyed részét sorba. Ezt állítani jogom van, mert próbáltam. Majd visszatérünk rá.

CASE 40 HP. szántótraktor

nem gyorsjáratu automobil-motorral, hanem lassujáratu, tehát tartós fekvő motorral bir. Ennélfogva olcsó motorbenzint és olcsó motorolajat

használ. A galántai bemutató legolcsóbb üzemű és legolcsóbb áru motorja volt.

Vezérképviselet: HAHN ARTHUR és TÁRSAI, BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 52/G.

Egy vízmelegítő- és fűtőkazánról.

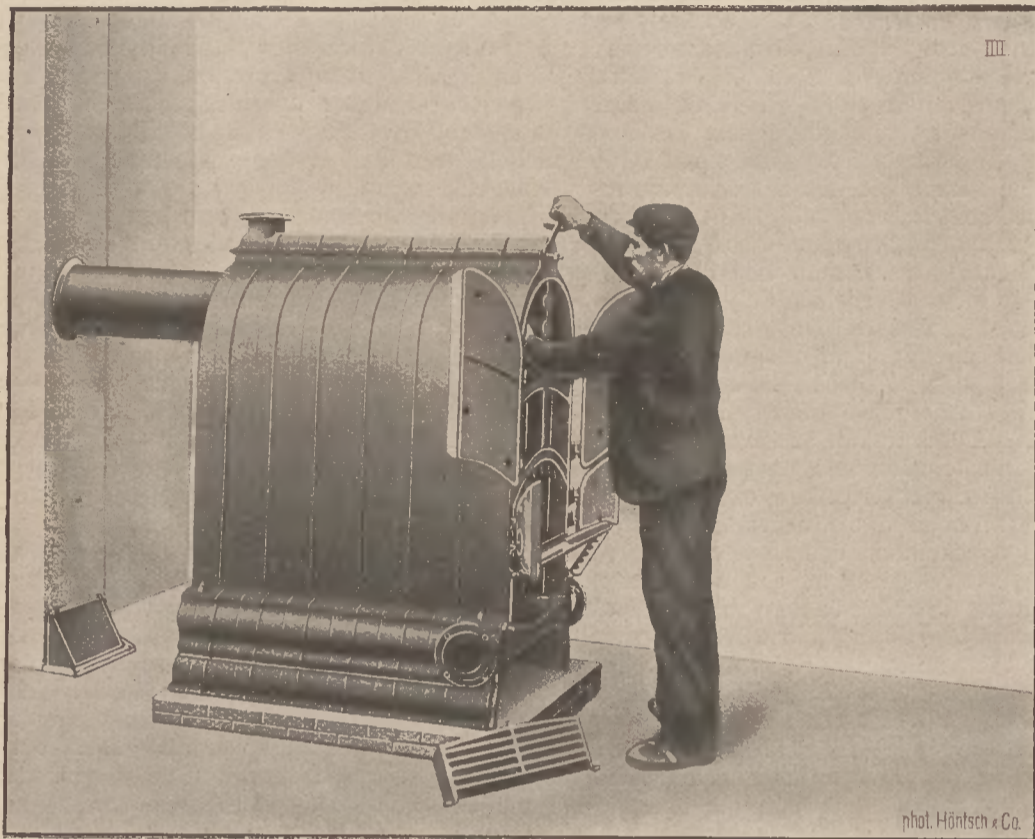
Irta: *Klaszek Ödön.*

Majdnem minden uradalomban, sőt a legkisebb gazdaságokban is állandó szükséglet tárgyát képezi a melegvíz, az alacsonynyomású gőz, vagy egy bizonyos temperatura. Így például istállók fűtéséhez, tej-, sajt kamrák berendezéséhez nélkülözhetetlenül szükséges a hő- vagy melegvízfejlesztő készülék. Kastélyok, lakóházak, növényházak fűtése régi primitív kályharendszerrel, idejét mulva, a technika e téren is újabb konstrukciókkal oldotta meg a gazdákat sokszor foglalkoztató kérdést. Olcsón, egyszerű eszközökkel a tüzelőanyag legökono-

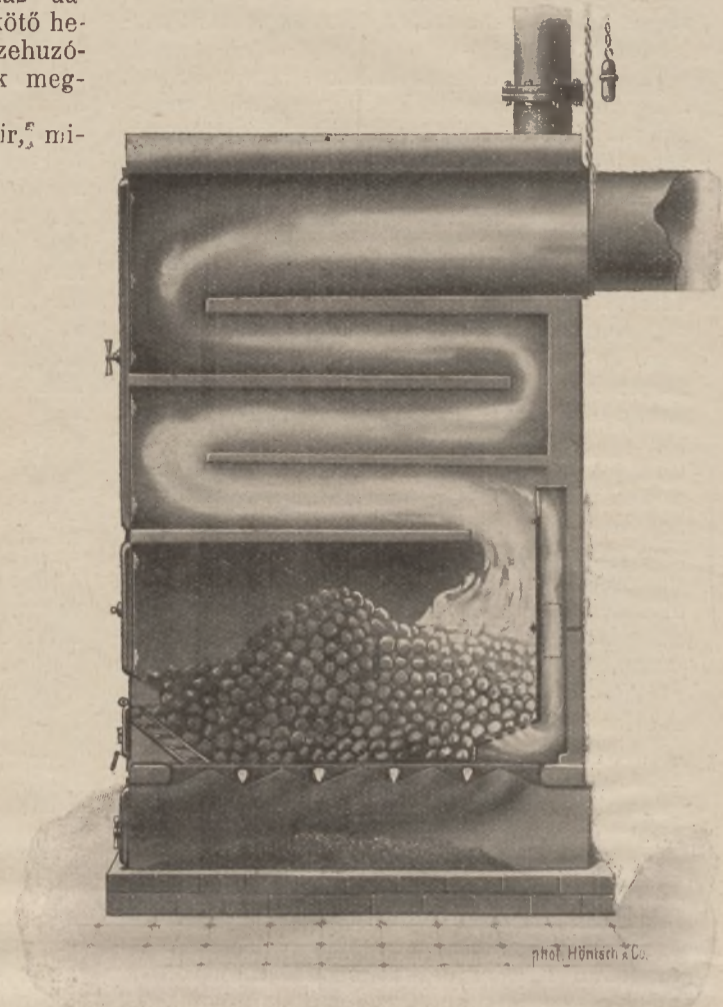
levőleg a tűz hatásának, a nedvességnek, a rozsdának jobban ellenáll, mint a kovacsoltvas vagy az aczélemezz. A tagok száma szerint változik a fűtőfelület nagysága, vagyis nagyobb szükséglet esetén egyes tagok beillesztésével a kazán bármikor nagyobbítható. Az egyes tagok lemeztávolsága 7—8 mm., a tüztől érintett helyeken 10—12 mm. Az egyes tagok közötti elasztikus tömitések biztosítják — a hőváltozás folytán előálló anyagtagulás, deformálás dacára, — hogy az egyes tagokat összekötő helyek jól tömitve maradnak, mert az összehúzódási, illetőleg kitágulási procezzusnak megfelelően alkalmazkodik a tömitőgyűrű.

Ezen kazán *vízzel fűtött rostélyal* bir, mi-

legfontosabb, 8—10 órai égési idő könnyen elérhető. Nagy előnye ezen kazánnak, hogy *horizontális* fűtőfelülettel bir (95-ik ábra) s ennek megfelelően horizontális irányban haladnak a füstgázok is. A füstgázok illetően elvezetése folytán az izzasztó vízképződés ki van zárva. A füst, korom stb. lerakódása pedig sokkal kisebb, mint bármilyen más kazánnál. A tisztítás is sokkal

93-dik ábra. Höntsch féle kazán.

95-dik ábra. Kazán keresztmetszete.

mikusabb kihasználásával teszi lehetővé bármely legkisebb vagy legnagyobb objektumnak ellátását vízfűtéssel és melegvízszolgáltatással, kiküszöbölve mindazt a hátrányt, a mely a régi, elavult fűtések jellemezték.

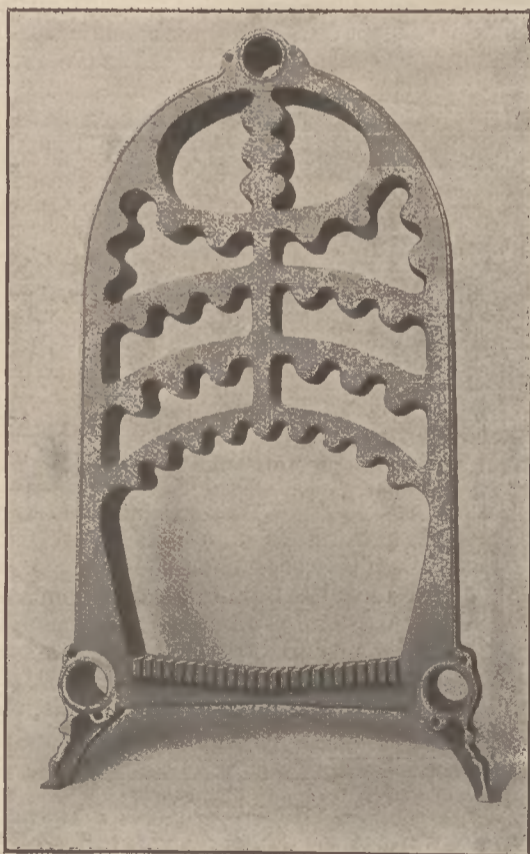
Oly nagyobb uradalomban, gazdaságokban, hol kisebb-nagyobb ipari üzemek folytán a már meglevő motorikuserővel kapcsolatos hőfejlesztők megvoltak, könnyű szerrel lehetett ezt a kérdést is megoldani. Ennek hiányában azonban eddig csak igen nagy költséggel tudtak a melegvízfűtési és melegszolgáltatási berendezéshez jutni s ennek fentartását drágább munkával biztosítani.

Szolgálatot vélek teljesíteni, midőn egy igen praktikus, a gazda vidéki viszonyaiba beleillő olcsóbbfajta melegítőfűtőkazánt, a *Höntsch-féle kazánt* ismertetem, mely az eddigi gyakorlatban leginkább megfelelt a gazda követelményeinek.

Mert szabályul felállítható az az elv, hogy minden fűtési telepnek lelke a kazán. Egy jó kazán megfelelő nagyságban takarékos és rentábilis üzemet biztosít, míg egy rosszul konstruált avagy kis fűtőfelülettel választott kazán valószínűleg csak tüzelőanyagmészto, anélkül, hogy valami teljesítményt végezne. Sőt kisebb üzem, mint például kertészetenél, tönkre is tehet.

Az itt említett kazán *egyszerű szerkezete, könnyű kezelése* által tűnik ki, továbbá jó tulajdonsága a többi kazánrendszerekkel szemben, hogy *bármely tüzelőanyaggal fűthető*, s emellett is fenttartható a hosszú égésiidő. Így aztán leginkább megfelelő gazdasági épületek, telepek fűtésére s melegvíz termelésére.

A Höntsch-féle kazánt egyes tagokból állítják össze, mint azt a 93. sz. ábra mutatja. Ezek a kazántagok öntöttvasból készülnek, mely tudva-

94-dik ábra. Kazán tag.

által annak időelőtti elége, a rostélyoknak elsalakosodása s eltömitése ki van zárva. A nagy rostélyfelület, ugyszintén a nagy tüzelőtér lehetővé teszi, hogy a legrosszabb minőségű tüzelőanyag is gazdaságosan kihasználható s a mi a

könnyebb s ennél fogva a tüzelőanyag is jobban kihasználható.

Ezen szerkezeténél fogva, a kazán nagyon jó hatásfokkal dolgozik, így például barnaszén-, brikett-tüzelésnél állandó égésitartalom mellett 71—76% hatásfokot értek el. Koksztüzelésnél még ennél is nagyobb hatásfokot.

Az újabb típusok füstémésztovel is el vannak látva. Továbbá a külső veszteségek csökkentésére szigetelövel, úgy hogy a kisugárzási veszteségek a minimumra vannak redukálva. A veszteségek az égési helyeken is igen minimálisak, miután az égési gázok mindenütt vízzel hűtött felületeket érintenek, tehát a hosszú huzatmenet a jó kihasználást fokozza s így a gázok minimumra vannak lehűtve. A tüztérben körülbelül 1200°-al biró hő mellett a gázok 100° C.-al távoznak el a kúrtón.

Ezen kazánoknál különösen megbecsülendő, hogy bármely igényeknek megfelelően felállítható s bármikor nagyobbítható vagy kisebbíthető, a szerint, a mint a gazda hő- vagy melegvízszükséglete ezt megkívánja. Így felállítható 1-től egész 35 m² felülettel, sőt ott, hol még ennél is nagyobb fűtőfelületre van szükség, ott több kazánt lehet egymáshoz kapcsolni, mint például a Rotschild-féle Hohe-Warte-i növényház, hol 4 drb egymásmellé csatolt Höntsch-kazánnal fűtik a mintegy 5000 m² területű növényházat.

Ezen központi fűtést szolgáló kazánok eddig nem igen voltak hazánkban elterjedve, csak az utóbbi két esztendőben kezdik felkarolni s kisebb-nagyobb uradalmakban beszerezni, míg nyugaton az intenzivebb gazdasági viszonyokkal karöltve, a legtöbb uradalomban már megtalálhatjuk, mint *olcsó* s praktikus melegvíz s alacsonynyomású gőz előállítását szolgáló készüléket.

Hizott sertéseket,
levágásra való hussertéseket a bécsi
vásáron legelőnyösebben értékesít

SCHLEIFFELDER ÉS TÁRSAI
WIEN, ST.-MARX.

A szállítás és eladás mód-
zatai felől díjmentesen meg-
bizható és gyors felvilágosítás-
sai szolgál. Magyar levelezés

A miveleti növények termelésének aránya egymáshoz.

Irta: Tóth Lajos.

I.

A mezőgazdasági üzemek berendezésénél vezérelv a többoldalúság, melynek célja egyrészt az üzem jövedelmezőségének biztosabb alapokra helyezése, másrészt a mezőgazdasági felszereléseknek, a gépeknek, eszközöknek állati és emberi munkaerőnek, a termelés körül egyenletes megosztása és így a munkatorlódás, illetve eszközhiány elkerülése. A többoldalú gazdálkodást okvetlenül szükségessé teszi a kockázatot csökkentése, mert mint tudjuk, egyik évben az egyik, másik évben a másik üzemágra nézve lehet kedvező az évjárat és nincs egyetlen üzemág sem, melynek jövedelmezősége minden évben föltétlenül biztos volna, ugyanis az elemi csapások, különféle betegségek vagy egyéb üzemi zavarok mindennemű biztosítás és óvintézkedés dacára is akármelyik üzemágban jelentékenyen megkárosíthatják a gazdát. Az egyik üzemágnál mutatkozó veszteséget a többi üzemágak vannak hivatva pótolni és okszerű üzemberendezés mellett ezt el is lehet érni.

A többoldalúság főleg a belterjes gazdaságok üzemét jellemzi, míg a külterjes gazdaságok üzeme főként a legbiztosabban jövedelmező gabonafélékre van alapítva s mellettük a többi üzemágaknak rendszerint csak alárendelt szerepük van.

Áttekintve a belterjes gazdaságok üzemét, azt látjuk, hogy úgy a növénytermelés, mint az állattenyésztés szervezése másként van mint a külterjes gazdaságoknál. A módosításhoz gyakran hozzájárulnak az esetleges mezőgazdasági iparágak, pl. a mezőgazdasági szeszgyár üzemét szolgálja a növénytermelés terén a burgonya nagyobb mérvű felkarolása, a haszonállattartás terén a hizlalás; hasonlóképpen a cukorgyári üzemek a cukorrépa termelését tolják előtérbe, ha erre a helyi viszonyok alkalmasok. Ámde ezen mellékiparágak teljesen is hiányozhatnak, vagyis semmiképpen sem állhat módunkban még nyereséget sem ilyen vállalatoknál értékesíteni, mégis módunkban áll áttérni a belterjes gazdálkodásra s úgy a növénytermelés, mint az állattenyésztés szervezése ekkor is lényeges változást szenved.

Az áttéréshez a belterjes üzemmódra, illetve annak fokozásához kiindulásul a növénytermelés szervezése szolgál s az állattenyésztés szervezése csak ezután következhetik. A növénytermelés szervezése lényeges körültekintést igényel s czélszerűen szervezni csakis a helyi körülmények és talajviszonyok figyelembe vétele és mérlegelése mellett lehet. A következőkben ezeket óhajtom főbb vonásokban ismertetni.

Mondanom sem kell, hogy a növénytermelés szervezése jövedelmezőbb irányban a kezelőgazda szellemi rátermettségén kívül első sorban tetemes anyagi beruházásokat tesz szükségessé, vagyis az eleven és holt leltár tárgyait képező üzemtőkét a kívánt mértékben emelnünk kell. Ezek a felszerelések és befektetések azonban czélszerűen eszközölve igen magas kamatot adhatnak s ha a szükséges tőke és munkaerő rendelkezésünkre áll, akkor csak a czéltudatos és helyes szervezésen mulik az egész gazdaság jövedelmezőségének minél nagyobb mértéke.

Miveleti növényeinket a mivélés és hasznosítás módja szerint gabonafélék, kapások és szálas takarmánynövények csoportjába sorozhatjuk. Ezuttal figyelmünk főleg azon növényekre irányulhat, melyeknek termelése általános, kor-

látlan lehet és eltekintünk azon, többnyire ipari növényektől, melyeknek termelési köre korlátolt és csak egyes helyeken jöhetnek figyelembe, ilyenek pl. a fűszeres- és gyógynövények, a komló, a rizs, némely hüvelyes vetemény stb.

A gabonafélék nagyarányú felkarolását az a körülmény teszi érthetővé, hogy termelésük egyszerű, aránylag kicsiny üzemtőkét igényel, a termés biztosan értékesíthető, a visszamaradt szalma értékes alomanyag vagy takarmány s végeredményben eléggé nagy és biztos jövedelmet adnak. Ezek az előnyök azonban nem teszik indokolttá a gabonatermelés minél nagyobb mérvű kiterjesztését, mert ezzel a kapás- és takarmánynövények háttérbe szorulnak, minek következtében az állattartást csakis a legszükségesebbre kell leszállítanunk és így a szántóföldünk nagyságához viszonyítva, kevés trágyát kapunk. Az elégtelen trágyázás a termések csökkenését vonja maga után, már pedig a jövedelmezőség csak egy bizonyos termésmennyiségen felül kezdődik, még pedig olyanformán, hogy a mi ezt a legkisebb termésmennyiséget túlhaladja, az mind tiszta haszonszámba megy, mert a termelési költségek kevésbé a termés nagyságával, hanem inkább a termőterülettel állnak arányban. Hogy miként alakul a termés nagyságával a jövedelem emelkedése, azt a Gazdasági Lapok ezen év március 9-iki számában a rozsra vonatkozólag szemléltető példával kimutattam.

Miként a rozsnál, hasonló módon és arányban emelkedik a termés nagyságához mérten a többi gabonaféléknél is a jövedelmezőség, miből most megérthetjük, hogy a növénytermelés szervezésénél a gabonaféléknek szánt területet csakis olyan nagyban lesz czélszerű megállapítani, a mekkorán az okszerű mivélési módot minden tekintetben biztosíthatjuk és a talaj termőerejének kellő megtartása, esetleg fokozása mellett a lehető legnagyobb terméseket elérhetjük. Ha a gabonaféléknek szánt területet kisebbiteni lesz czélszerű, ez nem jelenti okvetlen ezeknek kevesebb összhozamát, mert pl. búzából 100 kat. holdon 9 q-jával kaphatunk 900 q gabonát s 80 kat. holdon 11 q-jával 880 q-t, tehát majdnem ugyanannyit s a jövedelmezőség a következőképpen alakulhat:

100 kat. hold termelési költsége	
á kat. hold 140 K	14.000 K
80 kat. hold termelési költsége	
á kat. holdankint 150 K	12.000 »
Különbség	2.000 K,

holott a termésben az apadás a 2000 K termelési költség megtakarítása mellett mindössze csak 20 q. A buza q-ját 20 K-val számítva a jövedelmezőség a következőképpen alakul:

100 kat. holdon á 9 q	
900 x 20 = 18000 — 14.000 = 4000 K,	
esik 1 kat. holdra	$\frac{4000}{100} = 40$ »
80 kat. holdon á 11 q	
880 x 20 = 17600 — 12.000 = 5.600 K,	
esik 1 kat. holdra	$\frac{5.600}{80} = 70$ »

Fenti számítások tehát világosan mutatják, hogy a gabonatermő terület leszállításával, ha azt az okszerűség szempontjából eszközöljük, ezen növénytermelési ág jövedelmezőségét jelentékenyen emelhetjük. Példánkban holdankint 30 koronával emelkedhetik a jövedelmezőség még is, hogy a termelési költséget 10 koronával feljebb vettük, a mely emelkedés hozzávetőleg a valóságban is mutatkozik a terméstöbblettel arányosan emelkedő hordási, cséplési és kezeletési munkálatokban. A mellett felszabadul 20 kat. hold terület, melyet más növény termelésé-

vel használhatunk ki. Az alábbiakban az is világos lesz előttünk, hogy a gabonatermő területet okszerűen kevesbitve miért kapunk nagyobb termést és így több jövedelmet.

(Folytatjuk.)

A trágyák alászántásának mélységéről.

Irta: Bászeli Elek.

A kik az őszi folyamán műtrágyázással is foglalkoznak, már nagyban szórják ki az őszi kalászosok, főleg a buza vetőszántása előtt, a szuperfoszfátot. De a trágyázástan egyetlen kérdésénél sem olyan eltérők a vélemények, mint a trágyák alászántásának mélysége körül; ugyanis sokan azt állítják, hogy a trágyázás után akkor mutatkozik a legnagyobb eredmény, ha a trágyákat sekélyen szántjuk alá, mások pedig az ellenkezőjét vitatják. Mielőtt erről véleményt lehetne mondani, tekintetbe kell venni, hogy a különböző természetes és mesterséges trágyaszerek nagyon is eltérő magatartással bírnak; mert míg pl. a salétrom, kénsav és klór sói a talajban igen mozgékonyak, addig a foszforsav, káli és ammoniak sói a talaj által kémiailag és részben fizikailag is megkötöttné. Illetve az előbbi sók, mivel a víz könnyen feloldja, könnyen moshatók le az altalajba és ez esetben a növénytáplálásra teljesen elvesznek; az utóbbi vegyületek sói, mivel vízben nehezebben oldódnak, a talaj által kémiailag és fizikailag megkötöttné, a talajnak azon a helyén maradnak, a hová a mivélési eszközök helyezték és csak az újbóli felszántás után, tehát a következő évben kerülnek a mélyebb rétegekbe. Innen van azután az, hogy a nitrogéntartalmu műtrágyák, mint chilisalétrom, a kénsavas ammoniak stb. kizárólag csak fejtrágyaként lesznek ajánlva, hogy valamiképpen valamely erősebb eső az altalajba le ne moshasa őket.

Ezek szerint a legczélszerűbb a trágyaféléket táplálóanyaguk minősége szerint különféle mélységbe juttatni, illetve a mozgékonyabb vegyületekkel bírókat csak fejtrágyaként alkalmazni és azokat, a melyek a talajban kevésbé mozgékonyak, azon rétegbe szántani, melyben a természetű növények gyökerei vannak; mivel a gyökerek maguk járnak a táplálék után. Ezt mi sem igazolja jobban, mint azon körülmény, hogy a szegényebb, soványabb talajrétegekben vékony és hosszú gyökerek képződnek, melyek a talajt úgy szövik át, mintha valamit keresnének, de a mint csak egyetlenegy gyökér is valamely táplálékban gazdagabb rétegbe jut, rögtön megvastagszik.

Már most lássuk, mi történik akkor, ha a trágyát mélyen vagy pedig sekélyen szántjuk alá? Ha a trágyát mélyen szántjuk alá, a fiatal növény rövid gyökerei csak későbbben fogják elérni a trágyát, pedig ha a növény fejlődésének első időszakában hiányosan táplálkozik, az későbbi fejlődésében is meg fog látszani, illetve a növény vissza fog maradni, a mely elmaradottságát később sem lesz képes pótolni. Továbbá a trágyának mély alászántását károsítja teszi azon körülmény is, hogy az istálló, a különféle csontliszt stb. trágyák csak akkor képeznek növényi táplálékot, ha előbb elkorhadnak és minél mélyebben fekszenek ezen trágyák, annál nehezebben férhet az ezen folyamathoz elkerülhetetlenül szükséges levegő és így ezen trágyafélék felbomlása annál lassabb lesz, minél mélyebben fekszenek a talajban.

Viszont ha a trágyát sekélyen szántjuk alá, akkor a gyökerek főleg csak a talaj felsőbb rétegében fognak elterjedni, mely igen ki van téve a szél általi kiszáritásnak. Így tehát a gyökerek területe, melyről vizet szivhatnak, igen kicsiny,

SVÁJCZI TENYÉSZÁLLAT KIVITELI TÁRSASÁG

Sürgőnyczim:
REPRODUCTOR
BUDAPEST.

VAS LAJOS ÉS BLOCH CHARLES

Telefon:
József 33-36.

BUDAPEST-COSSONAY (SVÁJCZ)

Központi iroda: BUDAPEST, IX., Boráros-tér 2. sz. a. Kiviteli telepek: COSSONAY és ROUGEMONT.

Lefejő gazdaságok

szükségletének beszerzésére rendkívül alkalom!

Részletes felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Mindennemű tenyész- és haszonállat állandó behozatala. Legelsőrendű referenciák!

ezért vízkészletük igen könnyen kimerül és ha gyakori eső nem nedvesíti meg, a növények csakhamar elfonnyadnak, sőt teljesen ki is száradhatnak. Illetve ilyen esetben a növények fejlődése jobban függ az időjárás szeszélyeitől, mint a mikor gyökereik mélyebbre hatolhatnak. Ezért minden tulás nélkül állíthatjuk, hogy azon trágya, melyet nagyon sekélyen takarunk le, alkalmazásának évében alig fog eredményt felmutatni, illetve csak akkor lesz hatása, ha a következő évben ezen felső réteg mélyebbre kerül.

A fentiekből kifolyólag a trágjának sem túl sekély, sem pedig mély alátakarítását nem lehet ajánlani, illetve azon trágyszerek, melyek a talajban kevésbé mozgékonyak, sem igen mélyen, sem igen sekélyen ne szántassanak alá és e mellett arra is kell ügyelni, hogy a feltalajban egyenletesen osztassanak el. Egyben megjegyezzük, hogy a feltalajjal egyenletes keverése nemcsak a mesterséges trágaféléknél, de az istállótrágjánál is ajánlatos, azaz a gazda csak akkor fogja talaját és ebben trágóját kellőképpen kihasználni, ha az egész művelési réteget látta el növényi táplálékkal és minél mélyebb a réteg, annál biztosabbak a termések kedvezőtlen, száraz időjárás esetén is.

Az előadottakkal csak azon mindenféle téves nézetet akartuk tisztázni, a melyek éppen a különféle trágák mélysége körül csaknem nap napután felmerülnek, különösen mert azok terjedése egyes vidékeken már eléggé szép lendületet kezd örvendeni.

A berlini botanikai muzeum.

Irta: Dr. Keller Oszkár.

Németországi tanulmányutamban alkalmas volt megismerlni Berlin mellett Dahlenben levő híres botanikus kertet a benne felállított s remekül berendezett botanikai muzeummal együtt. Jelen ismertetésben igyekezni fogok, legalább is halvány vonásokban, az olvasó elé idézni a gazdag és tanulságos anyagból azt a keveset, a mit a muzeum rövid, egyszeri megtekintésénél képes voltam megjegyezni s vázoló a hatalmas méretű gyűjteménytár beosztását s rendszerét, felemlítve az egyes csoportoknál az engem különösebben érdekeltet.

Az óriási terjedelmű és gyönyörűen berendezett botanikus kertnek mindenben méltó párja a benne épült botanikai muzeum, a mely ugy méreteivel, mint berendezésével, tárgyainak gazdagságával és ritkaságaival, feledhetetlen látványt nyújt a tanulni vágyó látogatónak. A földszinten levő teremben részint alkoholban, részint formalinban, vagy pedig szárítva láthatók a *biológiai gyűjtemény* tárgyai, számos kép és festmény, a melyek különösen a növényi termés, magvak és az embryós biológiai viszonyaira vonatkoznak. Érdekes a cambium természetes- és mesterségesen befolyásolt növekedését feltűntető gyűjteménysorozat is, a mely között nem egy igen szép, mesterségesen előidézett torzképződés, kinövés és gubacs szerepel. Külön gyűjteményt alkotnak azok a torznövényi kinövéses is, a melyeket állati, avagy növényi élősködők idéztek elő. A *synbioticus* s rovarévs növények, a paraziták és *saprophyták* szépen konzervált gyűjteménysorozatban láthatók itt. A különböző rendes és abnormis virág állásaikat bemutató készítmények, falitáblák fejezik be ezen terem gazdag berendezését. A legnagyobb részt színes táblák, a növényboncztan, szövettan és élettan körébe tartoznak. A diszes előcsarnokban és a feljárók falain is mindenütt izlésesen és tanulságosan összeállított színes növénytani táblák láthatók, a melyek az alsóbbbrangu növények és bakteriumok fejlődését és életét tüntetik fel. Néhány lépcsőn külön terembe jutunk fel, a hol a trópusi óriási fák néhány fontosabb képviselőjét látjuk részint

hossz- és keresztmetszetben, részint természetes állapotban megszáritva. Ott láttam a hatalmas termetű *Sequoia gigantea*-kat és a *Swietenia mahagoni* fényezett s a mennyezetig erős, óriási hosszmetztét. Külön érdekessége e csoportnak még az a két, szintén hatalmas termetű *Agave rigida* is, a melyek teljesen kiszárítva, virágjaikkal s egy nem kevésbé érdekes *Ficus*-faj tapadógyökerével együtt e teremben találhatók. Az első emelet feljárománál szép összeállításban látjuk a növénypaleontológiát főbb geológiai időszakok szerint beosztott csoportokban, a melyben a *Palaeozoicum*, Perm-, Devon-, Carbonkorszakaival, a *Mezozoicum*, Trias-, Jura-, Kréta- és *Kaenozoicum*, Tertiár- és Quartár szakaival és jellemző kövült növényeivel szerepeltek. Igen szép jurakorszakbeli *Araucarioxylon arizonicum*-ot és eocénbeli *Flabellaria major*-t láttam ezen gyűjtemény-csoportban.

A növényföldrajz termében, ezen fontos tudomány szak kiváló művelőinek arczképei mellett, a fellápotok és legelőlapokat, azok talaját, növényeit feltűntető tárgyak nagy száma, különböző lápmetszetek és színes magyarázó táblák voltak kiállítva. Nagyon érdekesek azon növényi maradványok is, a melyek a glacialis-, interglacialis-, postglacialis- és a czölöpépítkezés korából maradtak fel. A különböző moszatoknak és zuzmóknak a sziklakoni megtelepedését s azoknak elmállasztó hatását, a tőzegképződésével, gazdasági és ipari feldolgozásával együtt, szintén nagyszámu készítmény tünteti fel. A növénytáplálkozás szempontjából fontos ásványok és kőzetek, a belőlük keletkező talajok igen tanulságos részét alkotják e gyűjteménynek. A tulajdonképeni növényföldrajzi csoportok kiterjednek az *Arktikus vidéki*, *Subarktikus*, *Conifera*, *Mediterrán*, *Közép-Azsia*, *Eszak-Amerika*, vagy *Pacitic*, *Atlanti* és *Amerikai*, *Afrikai steppe és erdő*, *Eszak-Afrikai*, *Indiai pusztaságok*, *Ausztráliai*, *Dél-Amerika*, *Ausztrália antarktikus vidéke*, *Ujzeelandi*, *Andenni*, *Közép-Amerika Xerophyt*, *Tropikus amerikai*, *Kelet chinai* és *dél-japáni átmeneti*, *Monsum*, *Malagai*, *Élő-indiai* s végül *Dél-Nyugat-Kaplandi* Flóraterrületre. Minden egyes flóraterrület összeállításában megtalálhatók azon fontosabb növények, növényi részek szárazon, vagy különféle konzerváló folyadékban elrakva, a melyek az illető flóraterrületre jellemzők, ezenkívül termések, különböző gyümölcsök, hancs-, rost-, fatörzs-, fametszet-, facsiszolat- és maggyűjtemény, az egyes növényekből, avagy növényi részekből előállított ipari termék, számos színes kép, magyarázó ábra és statisztikai tabella.

Az egy emelettel feljebb levő teremben a mérsékelt égöv kultivált növényeit találjuk, a melyek sorában ott látjuk a következő fontosabb kultivált fát és cserjét. Különböző fenyőfélé, nevezetesebb gyümölcsfák (birs, körte, alma, cseresznye, meggy, mogyoró, barack, dió, mandola) fajtái és faiváltozatai, szőlőfajok, növényi és állati élősködőkkel, égerfajok, fűzfélék és nyárfák, a rajtuk élő gombákkal, tölgy- és bükkfák, ezenkívül a gabonaneműek, aleuron- s keményítőt szolgáltató növények, repafélék és növényi, állati ellenségeik. Külön teremben láthatók a német gyarmatok növényei, gazdag mag-, gyöker-, rost-, hancs-, termés-, fametszet- és facsiszolatgyűjteménnyel együtt, a melyeket a gyarmati növényekből előállított nagymennyiségű ipari termék egészített ki. Ezen koloniális gyűjtemény kiterjedt: *Samóára*, a *Déltengeri védett földterületre*, *Német Kelet-Afrikára*, *Kamerunra*, *Togóra*, *Német Dél-Nyugat-Afrikára*. A gyarmati növények gyűjteményének egy igen érdekes alcsoportját a gyarmatokban kultivált növények teszik, a melyek a következő növényekből állottak: dohány, élvezeti cikket adó növények,

orvosi, aetherikus olajakat, festéket, zsirt, zsiros olajakat, parafát, iparilag értékesíthető gyökereket, gyantát, gummit, kaucsukot, guttaperschát, iparilag felhasználható fát, vagy bálállományt adó növények. Igen gazdag kender-, gyapot-, len- és bambusz nádgyűjtemény egészítette ki ezen iparilag és kereskedelmileg fontos gyűjteménysorozatot.

A legfelső emeleten a gazdag rendszertani gyűjteményt találjuk, a melynek élethűen konzervált tárgyai méltán felkelthetik csodálatunkat. A folyosón a növényrendszertan kiváló művelőinek és *Roussónak* arczképe s ez utóbbinak herbáriuma is megtalálható, míg a terem bejáratánál *Eichler* kis mellszobra tünik szembe. A teremben, rendszertani sorrendben összeállított gyűjteménysorozatban ismerjük meg a növények érdekesebbnél-érdekesebb családjait és fajait a legalsóbbbrangu gombáktól a gyönyörű *Victoria regia*-ig. Messze vezetne mind annak a sok szép és tanulságos növénynek csak a felsorolása is, a miket itt láttam, csak néhány olyan érdekesebből teszok említést, a melyek figyelmemet különösen megragadták. Így felémletem az igen szép és gazdag édesvízi és tengeri moszatgyűjteményt, a gyönyörűen konzervált zuzmó- és gombagyűjteménnyel együtt, a melyeknek fejlődését nagyban elősegítette a melléjük helyezett nagyszámu fénykép és rajz.

KÖNYVISMERTETÉS.

Jelentés az erdélyi medence földgázélfordulásai körül eddig végzett kutatómunkálatok eredményeiről. II. rész. 1. füzet. Kiadja a magyar királyi pénzügy-minisztérium. Ezen közel 300 oldalra terjedő könyvben, mint azt a cím is mutatja, Erdélyben végzett tudományos geológiai munkálatokról szól s számos ábrával és térképpel élénkített értekezletek valóban érdekesek a földtan tudósai előtt, de még a laikusok is meríthetnek ismereteket a forrásmunkából. Tartalma röviden következő: I. Rövid összefoglalójelentés dr. Böckh Hugótól. II. Felvételi jelentés 1911—1912 Lázár Vazultól. III. Jelentés az 1912 nyarán végzett kutatásról. Lörenthey Imre dr.-tól. IV. Adatok a Maros és Nagyküküllő folyókról. Dr. Papp Simontól. V. Előzetes jelentés az erdélyi medence tektoniai viszonyairól. Dr. Pávai Vajna Ferencz. VI. Erzsébetváros területének tektoniai viszonyairól. Dr. Pávai Vajna Ferencz. VII. Jelentés Phleps Ottótól. VIII. Mezőség földtani viszonyai. Dr. Stömpl Gábortól. IX. Jelentés az 1912-iki fölvételről. Dr. Szádeczky Gyulától. X. Adatok az erdélyrészi medence délkeleti részének földtani fölépítéséhez. Dr. Vitális Istvántól.

Emlékirat a szavatos gazdatiszti rendszer mikénti bevezetéséről. Kiadja a Felső- és Tolnamegyei Gazdatiszti Kör. E kis füzet a címében jelzett intézmény mibenlétét behatóan ismerteti s annak létjogosultságát a mai áldatlan köz- és mezőgazdasági viszonyok között világosan elénk tárva, egyben példával is szolgál arra nézve, hogy miként lehetne e rendszert nagyobb uradalmakban életbeléptetni. A zsaroló rövid lejáratu bérletek és a túl hajtott s sokszor sikertelen, sőt a tulajdonosra anyagi veszteségekkel járó, parcellázások ellen szere gyanánt, ugyszólván, egyedüli mentőeszköz a szavatos gazdatiszti rendszer elfogadása, ez a mi szerény véleményünk is, és ezt iparkodik lelkes szavakkal az olvasó meggyőződésévé tenni az emlékirat, vajha a nagybirtokosok körében minél jobban sikerülne is ezt elérni.

Das ländliche Arbeiterwohnhaus. (A falusi munkás lakóház.) Brachmann Raymond-tól. Kiadta a Westdeutsche Verlagsgesellschaft m. b. H. Wiesbaden (Németország) ára füze 12, kötve 15 M. Kapható a kiadócégnél, de

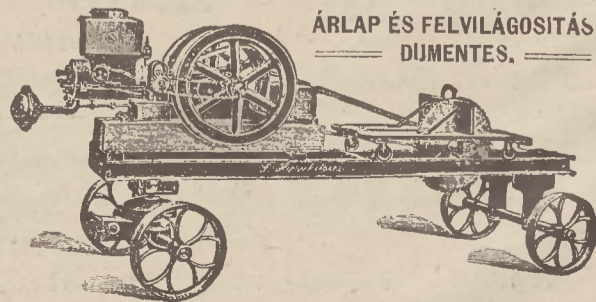
Fakereskedők és favágók figyelmébe!

Mielőtt üzemét motorra berendezné, ne mulassza el képes árjegyzékünket bekérni eredeti amerikai

„WATERLOO” MOTOROS FÜRESZRŐL és BALTÁRÓL,

melyekről általánosan el van ismerve, hogy mindenütt a legkitűnőbbben beváltak. — Egyedül kapható: ::

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁGNÁL, Budapest, V., Lipót-körut 15.

könyvkereskedők útján is. Az utolsó évtized ipari fejlődése folytán tódul a nép a városokba s a falvak elnéptelenedése rohamosan halad, ez ellen a hazánkban is terjedő baj ellen, melynek szomorú következményei, fájdalom, már is mutatkoznak a mezői munkások számának apadásában és a cselédség kevesbedésében, küzd a fentemlített német mű, mely számos igen czélszerű s aránylag olcsó munkáslakás tervrajzát közli. Abból indul ugyanis ki a szerző, hogy ha a mezőgazdasági alkalmazottaknak (munkásoknak, cselédeknek és iparosoknak) csinos, kellemes, lakályos otthont teremtünk, ha czélszerűen berendezett s külsőleg is helyes külön házban lakhatnak, melyhez egy kis kert is csatlakozik, akkor megszeretik otthonukat s nem fognak a piszkos, poros, rossz levegőjű város zajába kiváncskozni, hanem megmaradnak a falun, pusztán, tanyán vagy gazdasági ipartelegen. A terveket készítő műépítész-munkatársak pedig sulyt fektettek arra is, hogy a lakások többé ne kerüljenek egy család részére 3000—5000 M.-nál, tehát aránylag elég olcsók legyenek, valamint több oly háztervezetet is bemutatnak, melyben két család lakhat, mi költségekímélés szempontjából helyes is. Azon pedig, hogy a két familia apraja-nagyja ne czivakodjék, a teljes elkülönítés, külön bejárás, külön kert, kut stb. által vélnék segíteni, úgy hogy egészen elszigetelve élhet egyik a másiktól, noha egy tető alatt laknak. Most midőn hazánkban már a gazdák amugy is, az új cselédtörvény s megyei szabályrendeletek értelmében kötelezve vannak alkalmazottaiknak lakhelyükről gondoskodni, éppen idényszerű e szövegforduló mű, melyet legmelegebben ajánlhatunk tisztelt olvasóinknak. Hisz láthatjuk Magyarországon is már a haladást e téren, ott van több nagyobb uradalom példája, hol különálló pavillonrendszerű egyes vagy kettős cselédlakokban vannak az alkalmazottak elhelyezve s ezen birtokokon a cselédvándorlás ismeretlen fogalom, apáról fiura száll az állás, nem hagyja el uralmát saját jószántából egyik sem.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Csávázott buza felhasználása.

A múlt évi mostoha időjárás miatt tetemes mennyiségű csávázott vetőmag buza maradt fent, csiraképességét veszítette, mostan sertés vagy szarvasmarhával fel akarom etetni, kérem t. gazdatársaim b. véleményét, mi által és mi módon lehetne annak mérgező hatását megsemmisíteni, használhatóvá tenni. A csávázás 2% os gáliczoldattal történt. F. M.

Kérdés. Rozsarátás géppel.

Magas szalmájú rozs aratható-e jó eredményel kévekötoző aratógéppel. Az, hogy a tarlót magasra kell hagyni, nem képez akadályt, csak a munka menjen jól. Olyan gazdatársam szives tanácsát, illetőleg feleletét kérem, a ki megpróbálta a rozsarátást kévekötoző géppel. Sz. F.

Kérdés. Confrey művelése.

Tavaszzsal ültettem takarmányrépát jól termő földben Confrey dugványt, mely nagyon jól megeregt, az első évhez elég dusan levelezett, de nem igen nőtt, a mit annak tulajdonítok, hogy az elrakott terület kigazosodott, melyet a nyár folyamán kétszer lekaszáltattam, tisztelettel kérem, kell-e és miként ezen elrakott területet művelni, a rendek közül ki kell-e a gazt többszörösen irtani, most ősszel vagy kora tavasszal kell-e ezt eszközölni. I. M.

Kérdés. Traktor keréknyom.

A traktorok kerekei többé-kevésbé megnyomják a talajt és ezzel hantossá teszik a szántást, mi még megjárna az őszi mély szántásoknál, mikor a téli kifagyásra a rögök széthullá-

sára biztosan számíthatunk, de ha őszi vetőszántás vagy a keverőszántást végezzük traktorral vontatott ekével, miként lehet a nagy rögök képződését meggátolni? Szives utbaigazítást kérek.

K. A.

Felelet. Melyik a legjobb egyes eke cz. kérdésre.

Hogy a sok közül melyik a legjobb egyes eke nehéz eldönteni. Mert más eke kellene az őszi szántáshoz tavaszi alá és más rendszerű az ugarolás és vetőszántás alá. Az őszi szántás akkor a legpraktikusabb, ha azt az eke élire fordítja csak, hogy minél hasábosabb, hézagossabb legyen. Erre a célra a Sack-eke a megfelelőbb, a melynek rövidebb és iveltebb a kormánylemeze, tehát a mely a barázdazseletet jobban megzuzza, porhanyítja és jobban meg is fordítja. Ez az általános nézet, de vannak egyéni nézetek is. Most a Jurenák ekét tartják a legjobbnak, a melynek 2 csoroszlója van, tehát a barázdazseletet ketté hasítja. Azonban ezen ekék mind nehezek, a melyekkel 6" mély szántásnál agyagon már 4 ökör szükséges. A taligákra megjegyzem, hogy már többféleképpen módosították őket, de nem praktikus a Bóni-féle taliga sem; talán még a legjobb az, a melynek kerékgya kicserélhető a nélkül, hogy a kerék többi része veszendőbe menne. Ilyen van Melichárnak is.

Egyébként azt mondhatom, hogy még tökéletes, a czélnak teljesen megfelelő ekék nem léteznek a föld kerekességén. Már t. i. állatok által vontatottak. Természetesen a nehéz agyagtalajra könnyű eke nem alkalmas, ha az ilyen talajt kiszáradni engedjük. Csakhogy már megvannak azok az eszközök és módok, a melylyel lehetővé tehető, hogy az agyagtalajt is meglehetősen könnyebb ekével is. Sőt épp az a kívánatos, hogy minden talaj úgy kezeltesse, hogy az ki ne száradhasson. Akkor két czélt is elérünk vele. Először könnyű és ideális szántást, másodsor a talajbakteriumflóra tenyésztését. A kettő együttvéve teszi lehetővé a sikeres növénytermelést. Szücs János.

Felelet. KorcsHERE legelőre vagy rétre című kérdésre.

A korcsHERE (Trifolium hybridum) évelőnövény ugyan, de a vörösherétől eltérő. Először gyökérszete nem hatol oly mélyen a talajba és kisebb termést ad; azonban minősége olyan, sőt jobb, mert vékonyabb szára lévén, könnyebben emészthető a vörösherénél. Inkább a vizenyős helyre lehetne fü közé keverten alkalmazni akár kaszáló, akár legelőnek. Bár legelőre a fehérhere határozottan jobb. Egyik se kíván olyan trágyaerős, mely termőrétegű talajt, mint a vörös és fehérhere, azért alkalmas szárazabb kopárabb legelőkre is. De ha száraz legelőre akarná a korcsHERÉT, erre sokkal megfelelőbb a fehérhere, a mely épp oly igénytelen évelő, mint a korcsHERE. Egyébként a vadon élő füvek magok adnak legbiztosabb irányt, utbaigazítást, melyik a legalkalmasabb valamely kaszáló, vagy legelő létesítésére. Mert ott vadon is tenyésznek Akéredéses homok és kavicsos altalajjal bíró vályogtalajra úgy a fehér-, mint a korcsHERE alkalmasabb a vörösherénél. Szücs János.

Felelet. Egres szaporítása című kérdésre.

Az egres többféle módon szaporítható. Így bujtványozás, dugványozás, gyökérelosztás útján és magról. A szaporítás legtökéletesebb, illetve leghálásabb neme a bujtványozás, mert így egyetlen kifejtett egres bokorról évente 15—20 bujtványt is nyerhetünk. A bujtványozásra a legalkalmasabb időszak a kora tavasz, de egész június végéig is csinálhatunk bujtványokat, legczélszerűbb azonban már kora tavasszal megcsinálni. A dugványozás ideje szintén a kora ta-

vasz, azonban ezt a műveletet okvetlen a nedvkerítés megindulása előtt kell megkezdeni. A dugványvesszőket akár ősszel is megszedhetjük, ez esetben azonban az oltóvesszők módjára a szabadban el kell vermelni, esetleg hűvös, zárt helyiségben homokban eltartani. Tőelosztás útján is szaporíthatjuk az egrest és pedig akár ősszel, akár tavasszal. Ilyenkor azonban az ágakat alaposan vissza kell metszeni. A legtermészetesebb eljárás pedig a magvetés volna, mivel azonban ez az eljárás a leghosszadalmasabb, továbbá mert a magról vetett egres bokor rendszeren egészen más faj gyümölcsöt terem, a szaporítás ezen módja a legkevésbé kedvelt. Jelentősége annyiban van, hogy így igen értékes új fajtákra tehetünk szert. Balogh Bálint.

Felelet. Hogyan kell fizetni a must fogyasztási adót című kérdésre.

A boritaladóról az 1892. évi XV. t. cz. rendelkezik. Ennek értelmében boritaladónak alá van vetve a fogyasztásra szánt minden szőlőcsefere, bormust és bor. A bor után járó adót vagy a termelő, vagy a kereskedő, vagy a fogyasztó fizeti meg. Ha tehát valamely bor vagy must után a termelő a boritaladót már megfizette, úgy, az az egyén, a ki a bort vagy mustot megvette nem köteles boritaladót fizetni, vagyis ugyanazon bor vagy must kétszer nem eshetik adó alá.

A házi fogyasztásra szánt mennyiség adókedvezményben részesül, de csakis nyílt községekben és oly szőlősgazdák részéről, a kik szesz italok kimérésével vagy kis mértékben való árusítással nem foglalkoznak. Ily czímen fizetnek a szőlőbirtokosok saját termésű boraik után I. oszt. községben 6 K 70 fill.-t, II. oszt. községben 5 K 38 fill.-t és III. oszt. községben 2 K 70 fill.-t. Bormust és szőlőcsefere után 5 K 04 fill.-t, illetőleg 4 K 02 fill.-t és 2 K 04 fill.-t. Azon szőlősgazdák, kik a házi fogyasztást megillető kedvezményre igényt tartanak, kötelesek minden évben szept. 15-ig, legkésőbb a szüret megkezdéséig ebbeli igényüket a községi előljárásnál bejelenteni, a ki ebbeli óhaját illetékes helyen a kellő időben be nem jelenti, azon évre ezen kedvezménytől elesik.

Ha a szőlősgazda egész bortermése az 5 hl.-t nem haladja meg és ő az egészet akarja házi fogyasztásra felhasználni, úgy az egész termés után járó kedvezményes adót a bor felvétele alkalmával azonnal tartozik lefizetni. Azon szőlősgazda, a kinek termése 5 hl.-t meghalad, valamint az is, ki termésének egy részét nagyban óhajta árusítani, szemleivet nyer és az adót két havonként tartandó leszámolások alapján fizeti. A boritaladó beszedésére az előljárásság, vagy ha az előljárásság ezt a jogát bérbe adta, a bérbevevő jogosított. A dolog már most úgy áll, hogy ha a t. kérdésttevő az összes termése után a boritaladót lefizette, ha termésének egy részét eladja, ugyanabban a községben a vevő nem fizet újra adót, de ezt a beszedésre jogosított közeg nem is követeli, mert tudomása van arról, hogy ezen ital után az adó megfizettetett. Rendszerint azonban nem szokás az egész termés után az adót megfizetni, hanem csak a kéthavonkénti leszámolás alkalmával a hiányzó mennyiség után. Ha már most a termelő ugyanazon községbe ad el bort, az eladott és ekként a pinczéből hiányzó bor után a legközelebbi leszámoláskor fizeti az adót, ez tehát a bor eladási árának megállapításánál figyelembe veendő, az eladott bor adója áthárítható azonban a vevőre is, ez azonban a beszedésre jogosított közegnél bejelentendő és az adószedésre jogosított közeg a vevőtől fogja az adót beszélni. Ha a termelő a bort eladja más községbe s a bor akár vasuton, akár kocsjn lesz elszállítva, bejelentendő lesz ez is az adószedésre jogosított közegnél, a ki ezt a legköze

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hirneves füstöső-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitő rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szenet fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-körut 51. szám.

Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21. Telefon 91-21.

lebbi leszámolásnál figyelembe veszi s a készletből leírja, ezután a bor után ugyanis az adó ott lesz fizetendő, a hová az elszállított, illetőleg a hol az elfogyasztatik. Sz. G.

APRÓK.

A levegő portartalma. A levegőben sok szervetlen és szerves szilárd testecske lebeg. Régebben azt hitték, hogy az apró élőlények a levegőben fejlődnek, szaporodnak. Ma már tudjuk, hogy a levegő élőlényei is a föld felszínéről kerülnek bele. A szervetlen szilárd részecskék ásványi törmelékanyag, ebből áll a por és füst legnagyobb része. Tengeri levegő egykőbcentiméterében is számláltak 5000 szilárd részecskét. Hogy a kávéházban mennyi, szinte megszámlálhatatlannak kell mondanunk, mert hiszen a cigarettázó ember minden szippantás után négy milliárd koromrészecskét fu a levegőbe. A levegő por főként azért veszedelmes, mert a baktériumok a porrészecskéket használják föl szállítóeszközü. Jóformán minden porrészecskén lovagol egy-egy baktérium; még az Afrikából Olaszországig 100 mérföldet megtett porszemén is rajta van az afrikai baktérium. Épp ily alkalmas szállítója a köd is.

Ezek az alsórendű szervezetek az esőtől leveverve, az utszéli gödrökben, tócsákban gyűlnek össze s szaporodnak óriás mértékben. Mire a tócsa kiszárad, milliószoros mennyiségben várják az első szelet, a mely szárnyára kapja őket. Ilyen helyek közelében természetesen fertőzőtebb a levegő, mint másutt.

John Aitken vizsgálatának eredményéből közöljük még itt a következőket: Hyéres mellett egy köbcentiméter levegőben 3350—25.000. La Croiz des Gardes csucsán 1550—15.000, a Földközi-tenger körül 1800—10.000 volt a porrészecskék száma. A Rigin május 21-én 210, másnap már 2000, harmadnap pedig 500. Az Eiffel-tornyon a maximális szám 104.000, a minimális 226 volt. Magában Párisban 160.000—210.000.

Belélegzőskor a porral együtt a baktérium is tudónkbe kerül (igaz, hogy az orrunk igen sokat fölfog belőlük). Különösen a nagyobb szemű por veszedelmes, — söprés után — mert ez a por szállítja a legtöbb baktériumot. Verőfényes napon kisebb a veszedelem, mert a napfény a legtöbb bacillust — még a lépfenét is — megöli.

A hajtószijak felrakása. A Zeitschrift für Gewerbehygiene a hajtószijak felrakásánál kövendő óvrendszabályokra vonatkozó körkérdésére a többi között Dr. Serda poseni kormány- és ipartanácsos eképpen nyilatkozik: Az utolsó három év alatt a szijak felrakása közben hat baleset történt, közöttük kettő halálos végű, olyanformán, hogy a szijak felrakás közben elkapták a munkást, körülforgatták és megölték. Hasonló balesetek megelőzésére az iparosokra folyton ráparancsolnak, hogy a transzmissziókat úgy rendezzék be, hogy a gépeket veszély nélkül lehessen megindítani és elállítani. Különösen téglagyárakban és famegmunkáló üzemekben a gépek gyakran csak annyiban vannak védve, hogy megközelítésük csupán lánczczal vagy lécczel van megnehezítve, de a legtöbbször ezek is kikapcsolva találhatók. Ujabbán az a törekvés, hogy efféle általános elzáró készülék helyett a veszélyes részek közvetlenül láthatók el védőkészülékkel. Be- és kitőlható kapcsolások lehető kiterjedt alkalmazását különösen szorgalmazzák. Kisebb szijak felrakása rendszeresen csappal ellátott, közönséges lécz, vagy rud segítségével történik, nagyobb szijak felrakásánál megállítják a motort vagy a megfelelő részt kikapcsolják. Nagyon gyakran maguk a munkások hagyják figyelmen kívül az előirt rendszabályokat és a nehéz szijakat is a gép működése közben rakják fel pusztá kézzel. Annak a követelésnek a figyelembevételére, hogy a szijak csak álló gépre helyeztessenek fel, csak az esetben van kilitás, ha lehetséges lesz a transzmissziót minden munkateremben a transzmissziós géptől függetlenül megállítani. Uj üzemekben már figyelemmel vannak erre, régiekben azonban ilyen berendezkedés nagyon nehezen eszközölhető. Ilyen helyeken sok esetben megelégszenek olyan jelzőkészülékkel, a mely a transzmissziós balesetek alkalmával adhat a hajtógép megállítására. Gyakran történnék balesetek olyképpen is, hogy a szijak felrakásakor a munkások a létrával zuhannak le. Ennek megakadályozására olyan létrákat alkalm-

maznak ujabbán, a melyek fönt kampóval vannak ellátva, lent hegyesek. Nagy súlyt kell arra helyezni, hogy a szijak felrakásával foglalkozó munkások szorosan a testhez simuló ruhát viseljenek. (Munkásügyi Szemle. 13.) Lts.

Boroshordók, ha soká nem lettek hasznulva és többször kéneztettek, annyi kénsavat tartalmaznak rendszerint, hogy a beléjük öntött must is kellemetlen szagot kap, melyet a forrás daczára sem fog elveszíteni, de akadályozza és késlelteti az erjedést is és a bor ize is szenved általa. Hogy ezen bajoktól megóvjuk borainkat, 8 nappal a szüret előtt töltjük meg a használandó hordókat vízzel, esetleg e vizet többször frissítsük fel, hogy ezzel a kénsav feloldassék s eltávolíttassék.

HIREK.

Időjárás Jásznagykunszolnokmegyében. Az esőtlen, tartós szárazság mint a mezőgazdaságra már eddig is lényegesen káros, ezentul pedig végzetessé válhatóvá kezd lenni. Csak ismételhetem mult heti tudósításomat, hogy a talajfelszín túl keménysége miatt szántani alig, vetni pedig csak imitt amott lehet. Vannak szeptemberi szántások, melyeket kiadó 20—25 milis eső nélkül bevetni egyáltalán nem lehet. Voltak ugyan a mult héten apró esők 4.02—0.04—3.03 és ma is 0.09, de az ilyenektől bár eléggé gyakoriak voltak, ez évben sem ázik meg annyira a hantos, röges szántás, hogy az csak elboronálható is lehessen, mivel az egész esőmennyiség egy tömegben is nagyon kevés 8.03 milli, szorványosan esve pedig számot sem tevő az időközi felszáradás miatt. Csak a községbeni kövезeten látszik az eső nyoma, kevés sárt, kint, a szabadban azonban az uttesten, hol a száradásnak jobban kitéve van, csak a már nyári mennyiségűvé vált port verte el. Sajátságos mégis, hogy egyes lapok a gabonatözsde felfogását úgy tüntetik fel, hogy a gazdák az időjárással megvannak elégedve, holott ellenkezőleg rájuk az kétségbeejtő, hiszen az egész nagy Alföldön nincsen semmi zöld vetés. A mi el van is vetve, az a legfáradságosabb többszörös munkával még is rosszul elkészített talajba lesz elvetve. De mennyi van még vetetlen és hozzá sem öszi, sem tavaszi alá tarló földeket szántani sem lehet. Mit várhat tehát a gazda e rossz munkával elvetett, de még el sem vethett jól, rosszul talán a tél, vagy esetleg tavasz felé kikelhető buzavetésétől, hogy lehessen tehát az időjárással megelégedve?

Gazdasági kiállítás Malmöben 1914-ben. A malmötius és Kristianstadt kerületi gazdasági egyesület 100 éves fennállása alkalmából Svédországban a jövő évben Malmöben nagy mezőgazdasági kiállítást fognak tartani, mely június 15-én kezdődik, egy héti tart s június 21-én fejeződik be. E kiállításon nemcsak állatok, gépek, eszközök, termékek, termények és szükségletek lesznek bemutatva, hanem a gazdasági mellékágak is, így: kertgazdaság, erdészet, édesvízi halászat stb. Ezekhez csatla-kozik Svatóf és Weiballsholm világhírű állomások terjedelmes növénytermelési kiállítása kísérleti terekkel és pavillonokkal, valamint egy történelmi kiállítás a mult század gazdasági fejlődésének bemutatására. A gazdasági kiállítás mellett a nagy balti kiállítás lesz berendezve, melyen a keleti tenger körüli négy állam u. m. Svédország, Dánia, Németbirodalom és Oroszország fognak az ipar terén versenyre kelni.

Jeszenszky Pál ünneplése. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület f. hó 10 én a Hungária-nagyszálló külön termében Köztelek-társasvacsorát rendezett, a melyen az egyesület távozó ügyvezető-titkárát, Jeszenszky Pál királyi tanácsost melegen elbucszatták. Jeszenszkyt a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete igazgatójává választotta és ezért vált meg az OMGE ügyeinek intézésétől. A vacsorán a gazdatársadalom vezető-tagjai mind megjelentek. Az első felköszöntőt Bujanovics Sándor mondotta, utána Sierbán János sorolta föl Jeszenszky érdemeit; Rubinek Gyula, az OMGE igazgatója méltatta Jeszenszky működését, Marton Andor a gazdasági egyesületek nevében, Baly Kálmán a gazdasági egyesületek nevében vett bucsut a távozótól. Pirkner János országgyűlési képviselő a szövetkezet nevében biztosította Jeszenszkyt, hogy szerzetettel fogadják új állásában. Melly Béla a főváros nevében beszélt, utána Meskó

Pál szólalt föl. Az üdvözlésekre Jeszenszky meghatottan válaszolt.

Az OMGE igazgatóválasztmányi ülése. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmánya Bujanovics Sándor elnöklésével igen népes ülést tartott. Az elnök üdvözölte a tagokat és rövid visszpillantást vetett a mezőgazdaság kedvezőtlen állapotára. A gazdák magukra vannak utalva, kétszeres kötelességük tehát, hogy az egyesület munkájában a legnagyobb buzgósággal résztvegyenek.

Rubinek Gyula igazgató bemutatta a mult évi működésről szóló érdekes jelentést, a minek jóváhagyása után bejelenti, hogy miután Jeszenszky Pál kir. tan., ügyvezetőtitkárt a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének igazgatójává választották, lemondott állásáról. Jeszenszky Pál közel husz éven át működött az egyesületben és mint ilyen, a tagok osztatlan elismerését vívta ki munkájával Reméli, hogy új állásában is részt fog venni az OMGE törekvésének előmozdításában. Emödy József kért ezután szót és lendületes szavakkal méltatta Jeszenszky működését. A tagok elé tárja közhasznu munkájának sokoldalúságát, törhetetlen ragaszkodását az agrár eszmékhez és tekintettel mindezekre, javasolja, hogy érdemeit jegyzőkönyvben örökítsék meg és munkájáért köszönetet szavazzanak. A választmány egyhangu lelkesedéssel magáévá tette Emödy József indítványát és Bujanovics Sándor előterjesztésére tiszteletbeli ügyvezetőtitkárrá választotta. Jeszenszky Pál köszönetet mondott a kitüntetésért. Ezután Mutschenbacher Emil dr.-t I.-rendű titkárrá, Konkoly-Thege Sándor dr. segédtitkárt titkárrá és társzerkesztővé nevezték ki, Rusztler Károlynak a főkönyvelői címet adományozták és Láng József könyvelőt állásában véglegesítették. Megállapították a jövő évi költségvetést és a közgyűlés megtartását december 7-re tűzték ki. Szilassy Zoltán előterjesztése alapján csekély formai változtatást eszközöltek az alapszabályokon. Jóváhagyták az egyesület nyári szünet alatti működéséről szóló jelentést. Tiszteletbeli taggá jelölték Capelli Rafael ögrófot, a románban székelt Nemzetközi Gazdasági Intézet vezetőjét. Tudomásul vették a kilépő igazgatóválasztmányi tagok névsorát és a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének nagygyűlésére 30 tagot küldtek ki. Jelölték a szakosztályi állandó tagokat, majd Darányi Gyula dr. ügyész tett jelentést néhai Kodolányi Antalra hagyatékáról. A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete internátusának megalakítását a OMGE két fél alapítvánnyal segíti elő. Tiszteletdíjat ajánlottak föl a december elején rendezendő országos baromfiállításra. Segítséget szavaztak meg az udvarhelymegyei árvízkarosultak javára és méltó módon gondoskodnak Hensch Árpád emlékének megörökítéséről. A 100-dik gyapjuaukezió alkalmából üdvözölték mindazokat, kik a gyapjuaukeziók sikere érdekében közreműködtek. Több kisebb ügy elintézése után a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének igazgatóságába Bernát Istvánt küldték ki. Jeszenszky Pál tett ezután jelentést a kereskedelmi miniszter gyapjuaukeziók tárgyában küldött leiratáról, végül az ügyési jelentést és a folyóügyeket tárgyalták.

Mezőgazdasági üzemi intézet. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi szakosztálya alakuló ülését Rubinek Gyula igazgató nyitotta meg. Javaslatára a szakosztály elnöke Gál Jenő főrendiházi tagot választották meg, ki megköszönvén a bizalmat, előterjesztést tett a szakosztály műszaki és üzemi bizottságainak megalakítása iránt. A műszaki bizottság élére Bolla Mihály miniszteri tanácsost, az üzemi bizottság élére pedig Ráthonyi Reusz Henriket választották meg. Krolopp Hugó egy mezőgazdasági üzemi intézet létesítéséről tett előterjesztést. Közhasznu, általános szempontokból megvilágítván a kérdést, utal arra, hogy míg Németországban már tizenöt év óta foglalkoznak a mezőgazdasági üzemek eredményének földérintésével s míg Ausztriában néhány év óta hasonló alapon ugyanilyen kutatást és megfigyelést végeznek, addig Magyarországon e téren még nem történt semmi. Az egész mezőgazdasági szakoktatás, valamint kísérletügy a mezőgazdasági technika fejlődésére van alapítva. Koppély Géza örömmel üdvözli az előterjesztést és sokat vár a létesítendő új intézménytől. Konkoly-Thege Sándor dr. a szőnyegen levő kérdéssel kapcsolatban az üzemi szakemberek kiképzését ajánlja a szakosztály figyelmébe. Ormándy János a javaslat

S Z E S Z.

A szeszüzletben e héten változatlan élénkebb kereslet uralkodott és a szeszáruk úgy azonnali, mint későbbi szállításra változatlan tartott árakon zárulnak.

Elkelt *finomított szesz* adózva nagyban 204—205.— kor., adózatlanul 65—66.— K, míg ellenben kisebb tételek adózva 206.— koronáig keltek.

Denaturált szesz hordóval együtt 50—51.— kor. kelt el kötésre nagyban. Egyes barellok drágábban.

Mezőgazdasági szeszgyárak részéről kontingens nyersszesz ab termelő állomás prompt és kampány szállításra iix árban 56—57.— kor. jegyzésen alól 2—2.50 kor. kelt el.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 58.— 59.— kor.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva	204—205.—	K
Finomított szesz adózatlan	65—66.—	▷
Nyersszesz adózva	202—203	▷
Denaturált szesz	50—51.—	◊

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1913. november hó 7-én. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a «Gazdasági Lapok» részére.)

Felhozott a szokott községekben 147 szekér réti széna, 57 szekér muhar, 14 szekér zsupszalma, 31

szekér alomszalma, — szekér takarmányszalma, szekér egyéb takarmány (9 luczerna és zabosbüköny stb.), 200 zsák szecska (két szekéren).

A forgalom lanyha.

Arak q-ként állásban a következők:

Réti széna I. r. 860—940, réti széna II. r. 640—800, réti széna csomagolása 440—500, muhar 720—900, zsupszalma 480—560, alomszalma 280—360 takarmányszalma 460—500, tengeriszár egyéb takarmány —, zabos-büköny 740—800 —, lóhere —, luczerna 760—840 (uj), köles —, sarju — szalmaszecska 480—540. Összes kocsiszám 260. Összes súly 9312.000 kilogramm.

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Felelős szerkesztő: **BUZZI F. GÉZA.**
Társzerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

Lópokrócz előnyarájaniat!

Legkisebb szükségletnél is gyári áron!

Hogy sikerrel küzdessünk a külföldi verseny ellen, közvetlen a fogyasztókkal óhajtunk összeköttetésbe lépni. Áraink még kisebb vételeknél nem létezett alacsonyága és áruink elsőrendű kiváló jósága reményleni engedi, hogy a hazafias gazdaközönséget állandó vevőinknek nyerjük meg. **Hogy ezt elérhessük, bármely posta- vagy vasutálomásra már két darab próbamegrendelést is bérmentve szállítunk.**

Áraink: Elsőrendű, nehéz téli uradalmi gyapjupokróczok
1. sz. legjobb minőségű, 220 cm. hosszú, 175 cm. széles, ára 11.— korona.
2. sz. legjobb minőségű, 200 cm. hosszú, 165 cm. széles, ára 9.50 korona.
3. sz. legjobb minőségű, 180 cm. hosszú, 145 cm. széles, ára 8.— korona

darabonként, minden kívánt színárnyalatban.

Rendelések a beérkezés napján a legpontosabban eszközöltetnek.

Ilyen minőségben és méretben ezen árért egyetlen bel- vagy külföldi cég nem szállíthat.

Megrendelési cím:

„SOHR” Magyar Lópokrócz Szétküldési Telep, Somogyzil

KLISÉKET

MINDENMŰ NYOMTATVANYOKHOZ
SZÉP ÉS TISZTA KIVITELBEN

PONTOSAN ÉS OLCSÓN
HÉSZIT

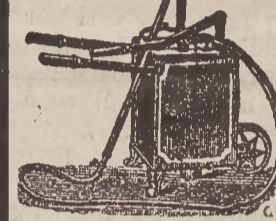
KOBLINGER GYULA
PHOTOGINKOGRAFIAI MŰINTÉZETE

BUDAPEST
VII. CSENGERI UT. 22.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEK IS PONTOSAN
ESZKÖZÖLTETNEK.

A Heller-féle „KING”

gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az ecsetmunka 0-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkívül:

PITTORE és TRIUMPH nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelő szivattyúi azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfak permetezésére alkalmas két- vagy háromágú szóróval) 60 koronától 320 koronáig.

IG. HELLER BÉCS, II., Prater Schrotzbergstrasse 1.
Kérjenek leírást. Képviselek keresetnek.

Legnagyobb megtakarítás időben, pénzben és anyagban!

A „King” kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyúk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „King” tömörövezetékkel többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozást és előmunkát teljesen feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifizetődik.

A világhírű **BOLINDER** nyersolajmotorok legújabb rendszere és azok alkatrészei kizárólag

ÁNYOS IMRE cégnél kaphatók,

Budapest, VI., Podmaniczky-utca 17. Telefon 12—76.

Legkisebb nyersolajszükséglet! Feltétlen jótállás! Jutányos árak! ♦♦♦♦ Kedvező fizetési feltételek.

KÉRJEN DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁST ÉS INGYEN ÁRJEGYZÉKET.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

Alapított 1900-ban.

Igazgatóság Budapesten, VIII., Baross-utca 10. szám.

Folyó év november hó 1-től saját székházába, a Kálvin-térre helyezték át.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyancsak az ember életére a legkülönbözőbb módokon szerint előnyös feltételek mellett.

Az üzleteredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek.

A lefolyt 12 év alatt a tagok hétszer részesültek az üzlet feleslegéből közgyűlési határozat értelmében díjvisszatérítésben.

Biztosítási ajánlatok benyújtandók közvetlenül az igazgatósághoz vagy az ország minden egyes helyén működő képviselők közvetítésével. Nyomtatványokkal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

Alapítványok kormány hozzájárulásával	2 527,980 K
Tartalékok	3 357,603 „
Biztosított tagjainak fennállása óta kifizetett tűzkárokból	10 740,000 „
„ jégkárokból	5 042,000 „
Biztosított érték tűzben 1912. évben	860 000,000 „
„ jégben „ „	68 000,000 „
Életbiztosítási állomány	15 240,000 „

A Gazdák Biztosító Szövetkezete társintézménye a „GONDVISELÉS” Országos Központi Segélyező Társulat útján 100 koronától 1000 koronáig terjedő temetési segélybiztosítások, valamint havi befizetések ellenében 1000 koronáig terjedő leánykiképzési (önállósítási) segélybiztosítások eszközöltenek. Legelőnyösebb népbiztosítás. E társulat közelemben minden községben önálló helyi csoportok szervezhetők jótékony célú működéssel. Tájékoztatót készséggel küld bárkinek is a Társulat igazgatósága, Budapest, IX., Erkel-utca 20.

GARRETT RICHARD AND SONS LEISTON

(Angolország). Alapítva 1778-ban.

Telített és tulhevitett gőzlokomobilok és félstabilgépek mint a jelenkor legmegbízhatóbb és leggazdaságosabb üzemgépei mezőgazdasági és ipari célokra.

Complett cséplőgarnitúrák. Gőzteherautomobilok, gőzutomozdonyok: ipartelepek és vállalkozók elengedhetetlen szállító eszközei

Uti gőzhengerlők

csekély átalakítással traktorként hajtóerőnek is alkalmazhatók.

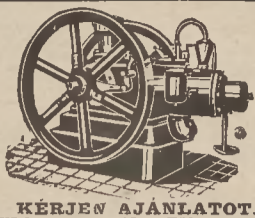
Mac Laren egy- és kétrendszerű gőzekék.

Vezér-képviselet: **Fleischl Samu** cég, BUDAPEST, V. kerület Nádor-utca 28. szám. I. em.

Szívesen szolgálok felvilágosítással és árajánlattal. Díjtalan mérnöki kiküldetés.

„CLIMAX“
 nyersolajmotor
 Pénzt takarít meg!!

Legolesobb, legbizto-
 sabb uzermero. — Ver-
 senyképes árák. —
 Elsőrangú minőség. —
 Több 100 referenzia.

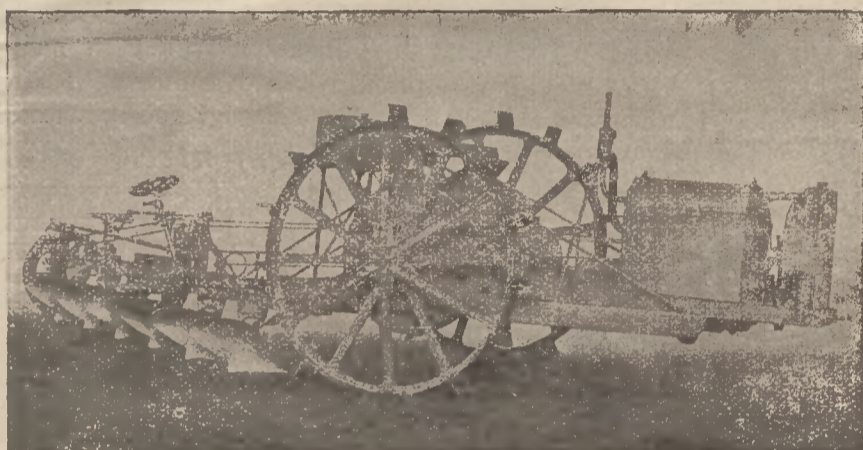

KÉRJEN AJÁNLATOT.

BACHRICH és TÁRSA
 Betéti társaság
 Budapest, V/v., Váci-körút 59.
 Telefonszám: 71-01. ☐☐ Sürgőnycim: „CLIMAX“

STOCK MOTOREKE

erős, könnyű, egyszerű, olcsó.

Üzemben megtekinthető. Résztvett a galántai ekeversenyen. Minden ekeversenyen első díjat nyert. 800 darabnál több eke dolgozik kifogástalanul a legkülönbözőbb talajviszonyok mellett.

Vezérképviselőt:

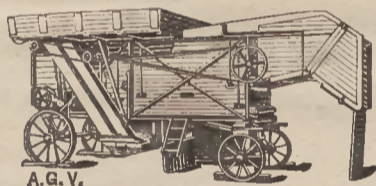
MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

okl. gépészmérnökök mérnöki irodája

BUDAPEST, V. KER., KLOTILD-UTCA 4. SZÁM.

KÉPVISELETÜNK: Duna-Tisza köze, Tiszántul és Erdélyben: DÉNES B. betéti társaság, Budapest, V., Lipót-körút 15.

Az állami gépgyár gyártmányai:

A.G.V.

Acélkeretű golyóscsapágyas
CSÉPLŐGÉPEK.

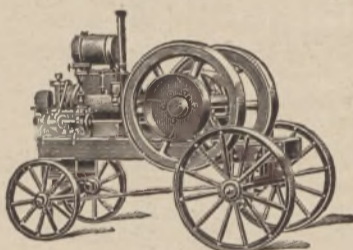
Csekély hajtóerősükséglet és kenőanyagfogyasztás. Tengelykopás kizárva.

Nagy teljesítőképesség.

Legújabb rendszerű szab.

NYERSOLAJLOKOMOBILOK.

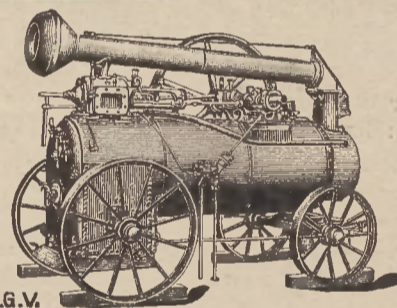
Egyenletes működés! Tűzveszély kizárva! Könnyű kezelés!
 Nyersolajfogyasztás óránként és lóerőnként kb. 280 gr.

BENZINLOKOMOBILOK
 porlasztóval (karburátor) és szab. szelephűtéssel ellátva.

Megbízható üzem. Egyszerű kezelés.

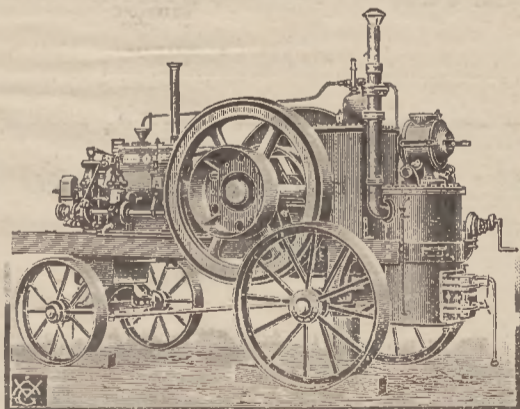
Egyenletes járás. Kevés benzinfogyasztás.

A.G.V.

GŐZLOKOMOBILOK
 10 légkönyomásra szerkesztve.

Fa-, szén- és szalmatüzelésre egyaránt alkalmasak. Nagy munkaképesség. Csekély vonóerősükséglet. Nagy tűzölőanyag- és vízmegtakarítás.

SZIVÓGÁZLOKOMOBILOK.
 Ujdonság. Szabadalom

Rendkívül olcsó üzem. Zajtalan működés.
 Könnyű kezelés!
 Faszénfogyasztás óránként és lóerőnként kb. 480 gramm.
 Földgázüzemre is alkalmasak.

A losonczi mezőgazd. gépgyár gyártmányai:

Losonczi egyszerű és műtrágya-
 szóróval kombinált

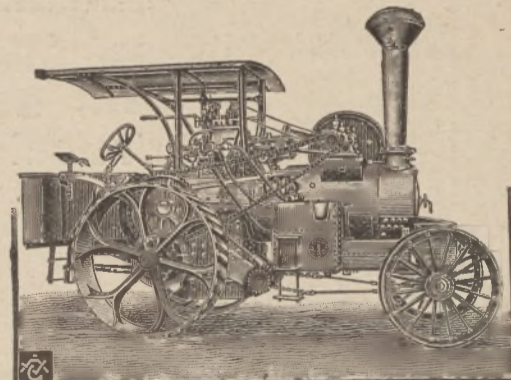
vetőgépek.

Kalmár-féle rosták.

Resicai tükörcélekék.

Tárcsásboronák

és egyéb talajmivelő eszközök.

UTIMOZDONYOK

14 légkönyomásra, compound rendszer szerint szerkesztve.
 Fa-, szén- és szalmatüzelésre. Gazdaságos üzem. Gőz-
 cséplőgépek hajtására, tehervontásra és szántásra alkalmasak.

Érdeklődőknek árjegyzéket szivesen küld a:

Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérigénysége, Budapest, Váci-körút 32.

Fióktelepek: NAGYVÁRAD, DEBRECZEN, TEMESVÁR.

Új és egyszer használt zsákok, ponyvák, kölcsön és eladás.
Lópokrócok, manilla aratógép kévekötözők
 kartellen kívül.

Távirat: **NAGELA.** **NAGEL ADOLF** Budapest, Arany János-utcza 10. **Telefon:** 35-92.

A LEGKIVÁLÓBB FAJU NEMESITETT

GYÜMÖLCSFÁK jutányos árban **kaphatók**
HOFFMANN IGNÁCZ, SZEGED
 UJSZEGEDI 50 katasztrális hold területen levő
GYÜMÖLCSFAISKOLÁJÁBAN.

Kwizda Ferencz János

az osztrák-magyar csász. és kir., a román királyi és bolgár királyi udvaroknak állatgyógyászati cikkekben való szállítója, kertieki gyógyszerész Korneuburg-ban, Wien mellett.

KWIZDA-féle RESTITUTIONSFLUID

mosóvíz lovak számára.

Egy üveg ára K 2.80.

Az udvari istállóban és versenystállóban 50 év óta használatos, mint kitűnő erősítő szer nagyobb munka végzése előtt és után, ingyuladásoknál stb. Trainingben nélkülözhetetlen.

Főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapest, VI., Király-utcza 12. sz. VI., Andrássy-ut 26. sz.

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utcza 2. Soroksári-út sarok. Alapított 1871.

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becsértetnek és átalakítások elfogadtatnak jutányos árak mellett. Ugyiszinte mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Conrad és Társa

műszaki nagykereskedés

BUDAPEST

TELEFON: 25-86., 2-26.

PROPPER SAMU

mezőgazdasági gép-üzletében

Budapest, V., Váci-körút 52.

Nagy választékban előnyös árakon kaphatók: lényeges javításokkal ellátott DEERING-féle eredeti amerikai

tárcsásboronák,

valódi „WESTFALIA“

mütrágyaszórógépek,

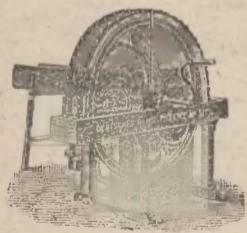
valódi „SACK“-féle

ekék, vetőgépek, boronák,

Szalma-kötélfonógé p.

amerikai DEERING-féle

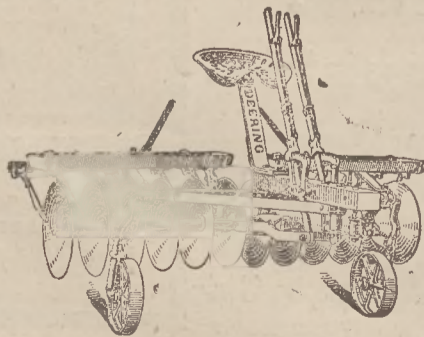

fűkaszológépek, aratógépek, gyűjtőgépek, szőlőmivelési eszközök, és legjobb rétművelő eszközök,

„APOLLÓ“

meszelő- és permeterizáló gépek, szalma-kötélfonógépek, burgonyaosztályozógépek elsőrendű biztonsági járgányok hengeres- és golyóscsapágyakkal,

legkitűnőbb szecskavágó- és répavágógépek, takarmány-gyorsfűlesztők, „Ohio“ ten-

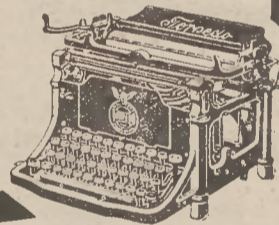

geriszártépógépek, amerikai darológépek, Deering-féle benzinmotorok és mindenféle egyéb legelsőrendű gazdasági gépek és eszközök.

Torpedo

Látható írású írógép

Biztos
Erős
Gyors

Geniális konstrukciója feltűnést kelt.

Gazdasági irodákban nélkülözhetetlen. Kedvező részletfizetési rendszer. Díjtalan és vételkényszer nélküli bemutatás az ország bármely részében.

TORPEDO Írógépterjesztési Vállalat
 BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-UT 59.